

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Janno Madis Paalberg

**PLATVORMIHALDURITE VALMISOLEK
ARUANDLUSKOHUSTUSEKS**

Lõputöö

Juhendaja: Elo Madiste, MA

Tallinn 2023

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2023
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Platvormihaldurite valmisolek aruandluskohustuseks</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Readiness of Platform Operators for the Reporting Obligation</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 55 leheküljest ning kolmest lisast. Lõputöö koostamisel on autor kasutanud 75 allikat, millele on tekstis viidatud.</p> <p>Lõputöö uurimisprobleem on, milline on platvormihaldurite teadlikkus ja valmisolek aruandluskohustuse täitmiseks? Lõputöö eesmärgiks on selgitada välja aruandvad platvormihaldurid, nende teadmised seoses aruandluskohustusega ja vajadus teadlikkuse tõstmiseks.</p> <p>Töö teoreetilises osas antakse ülevaade jagamis- ja platvormimajanduse olemusest. Samuti tuuakse teoreetilises osas välja platvormimajanduse positiivsed küljed ning põhjused, miks aruandluskohustust vaja on. Lõputöös kasutatakse andmekogumise meetodina dokumendianalüüsi ja ankeetküsitlust, mille põhjal esitatakse tulemused kirjeldava statistika, täpsemalt sagedusjaotuse abiga.</p> <p>Töö tulemusena valmisid küsimused, mille abil on võimalik teha kindlaks, kas platvormihaldur liigitub Eestis aruandluskohustuse alla või mitte. Aruandva platvormihalduri tunnused tulenevad DAC7 direktiivist. Lõputöö teoreetilise osa ja uuringu tulemuste põhjal sai selgeks, et umbes pooled platvormihaldurid ei olnud täielikult valmis aruandluskohustust täitma ja esineb vajadus nende teadlikkuse tõstmiseks.</p> <p>Lõputöö raames tehakse Maksu- ja Tolliametile ja Rahandusministeeriumile üks ettepanek.</p>	
Võtmesõnad: Jagamismajandus, platvormimajandus, platvormihaldur, aruandluskohustus, DAC7	
Võõrkeelsed võtmesõnad: Sharing economy, platform economy, platform operator, reporting obligation, DAC7	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
<p>Töö autor: Janno Madis Paalberg</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Annan Sisekaitseakadeemiale tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose reprodutseerimiseks säilitamise ja elektroonilise avaldamise eesmärgil, sealhulgas Sisekaitseakadeemia raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni. Annan loa teose üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Sisekaitseakadeemia veebikeskkonna kaudu sealhulgas Sisekaitseakadeemia raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni. Olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.</p>	
Allkiri:	Kommentaar (soovi korral):
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Elo Madiste	allkirjastatud digitaalselt
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Kerly Randlane	allkirjastatud digitaalselt

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS	5
1. JAGAMISMAJANDUS	9
1.1. Jagamis- ja platvormimajanduse olemus ja positiivsed küljed	9
1.2. Platvormimajanduse probleemid	14
2. PLATVORMIHALDURITE ARUANDLUSKOHUSTUS JA VALMISOLEK	23
2.1. Uuringu metoodika ja valim	23
2.2. Dokumendianalüüsi tulemused	27
2.3. Platvormihaldurite valmisolek	31
2.4. Järeldused ja ettepanekud	36
KOKKUVÕTE	39
SUMMARY	41
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	42
Lisa 1. Kvalitatiivse uuringu kodeerimine	49
Lisa 2. Platvormihaldurite küsimustik	51
Lisa 3. Platvormihaldurite nimekiri	55

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

EL - Euroopa Liit

OECD - Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (inglise keeles *Organisation for Economic Cooperation and Development*)

MTA - Maksu- ja Tolliamet

DAC7 - Euroopa Liidu Nõukogu Direktiiv 2021/514, mis reguleerib aruandluskohustust

EMTAK - Eesti Majandus Tegevusalade Klassifikaator

SISSEJUHATUS

Koos tehnoloogia arenguga on inimesed mõelnud välja uusi lahendusi, kuidas tulu teenida. Tänu digitehnoloogia levikule on majanduses ilmnenud uus nähtus, mida nimetatakse jagamismajanduseks. Inimestel on tekkinud võimalus teenida tulu varaga, mis neil juba olemas on, näiteks auto või kinnisvara. Lisaks sellele võimaldavad jagamismajanduses olevad digiplatvormid müüa vara, mida isikud ise enam ei soovi kasutada. Tavalise inimese jaoks, kes ei ole ettevõtja ega soovi teha kulutusi lisaraha teenimiseks, on jagamismajandus soodne võimalus. Jagamismajanduse populaarsusest annab aimu ka selle plahvatuslik kasv. Prognooside kohaselt kasvab globaalse jagamismajanduse koguväärtus 2025. aastaks ligikaudu 335 miljardi USA dollarini, 2014. aastal oli see vaid 15 miljardit USA dollarit (Mazareanu, 2019). Euroopa Parlamendi prognoosid aga hindavad jagamismajanduse kasvupotentsiaali Euroopas seitse korda tavamajandusest suuremaks ning võimalikke tulevikumahte 572 miljardi euronit (Tehnopolis Group, 2016).

Jagamismajanduse tõus on seotud noorema ja digitaalsema põlvkonna ning kultuuriga. Lisaks on see seotud tarbijakäitumise muutumisega. Inimesed tarbivad ja vahetavad kaupu ning teenuseid teistmoodi. Jagamismajandusega kaasneb lisaks traditsioonilisele ettevõtluse ärimudelile ka uus alternatiivne ärimudel, mis lõikab kasu digitehnoloogiast. Uus ärimudel kasutab oma äritegevuse jaoks digiplatvorme, et teha erinevaid tehinguid. (Euroopa Parlament, 2016, p. 1) Kasutajate vahelisi tehinguid hõlbustav digiplatvormide turg kasvab kiiresti ning platvormide ilmumine muudab paljusid ärisektoreid (OECD, 2020, p. 3).

Lisaks uuele ärimudelile on platvormimajandus muutnud ka tööjõuturгу. Digiplatvormid on toonud kaasa murrangu majanduses ja tööturul – töövõtjatest on saanud teenuseosutajad ehk iseseisvad lepingupartnerid (Arenguseire keskus, 2021). Rohkem kui 28 miljonit inimest ELis töötab digitaalsete tööplatvormide kaudu. Aastaks 2025 peaks nende arv ulatuma 43 miljonini (Euroopa Komisjon, 2021).

Töötamise uued vormid nagu platvormitöö hägustavad piiri töösuhte ja ettevõtluse vahel (Arenguseire keskus, 2021). Tänu sellele, et platvormimajanduses on olukord segadust tekitav ja regulatsioonid on puudulikud, jääb riigil saamata palju maksutulu ning ettevõtluses valitseb ebavõrdne konkurents.

Lõputöö teema valik tuleneb autori rakenduskõrgkoolis õpitavast tolli ja maksunduse erialast ning uue Euroopa Liidu Nõukogu Direktiiviga 2021/514 (edaspidi DAC7) kehtestatud platvormihaldurite aruandluskohustuse otsesest seosest maksundusega. Töös käsitletakse jagamismajandusest tulenevat maksude maksmata jätmist ja teisi jagamismajandusega kaasnevaid probleeme. Lõputöö autor uurib, kuidas uus platvormihaldurite aruandluskohustus võib mõjutada jagamismajandust ja Eestis tegutsevate platvormihaldurite valmisolekut ning teadlikkust aruandluskohustuse täitmiseks.

Töö on aktuaalne, sest ajakirjanduses on viimastel aastatel palju artikleid sellest, kuidas jagamismajanduse platvormidel tegutsevad isikud ei deklareeri suuremas enamuses oma tulusid ja seetõttu jääb riigil saamata maksutulu ning see tekitab ebaausat konkurentsi traditsioonilisele ettevõtlusele. (Salu, 2022; ERR, 2020; Saluorg, 2020; Pruul, 2018) Töö teeb aktuaalseks veel asjaolu, et seda probleemi on alles hiljuti teadvustanud ka Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (ing k *Organisation for Economic Co-operation and Development*, edaspidi OECD), mis on koostanud 2020. aastal platvormihaldurite aruandluskohustuse mudelreeglid (OECD, 2020). Lisaks sellele võttis Euroopa Liidu nõukogu 2021. aastal vastu uue direktiivi DAC7, mis kohustab platvormihaldureid edastama maksuhalduritele teavet platvormil tegutsevate teenusepakkujate/müüjate kohta. Esimene aruanne tuleb maksuhaldurile edastada 2024. aasta alguses (Euroopa nõukogu, 2021).

Lõputöö uudsus tuleneb sellest, et autorile teadaolevalt pole jagamismajanduses tegutsevate platvormihaldurite aruandluskohustuse kohta veel lõputööd kirjutatud. Eelnevalt on kirjutatud jagamismajandusest üldiselt, erinevat tüüpi platvormidest ning nende mõjust, probleemidest ja maksustamisest üldiselt. Varasemalt on jagamismajanduse kohta kirjutatud Sisekaitseakadeemias aastatel 2017, 2018 ja 2019. „Ettevõtluse mõiste tõlgendamine jagamismajanduses“ (Virrit, 2017), „Jagamismajanduse regulatsiooni rakenduslikud probleemid transpordi valdkonna näitel“ (Sibul, 2018) ning „Korterite lühiajalise väljaüürimise mõju majutusteenuste turule“ (Kalk, 2019). Lisaks Sisekaitseakadeemiale on kirjutatud 2018. aastal Tartu Ülikoolis magistritöö „Jagamismajanduse maksustamine“ (Džaniašvili, 2018). Töö uudsus seisneb ka selles, et platvormihaldurite aruandluskohustus on alles 2021. aastal vastu võetud ning platvormihaldurid peavad hakkama andmeid koguma 2023. aasta algusest ning esimene aruanne tuleb maksuhaldurile esitada 2024. aasta alguses. See tähendab, et varasemalt ei ole sellist kohustust olnud.

Lõputöö uurimisprobleem on, milline on platvormihaldurite teadlikkus ja valmisolek aruandluskohustuse täitmiseks? Probleemi lahendamiseks on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- Millistele tingimustele peavad aruandev platvormihaldur ja platvorm vastama?
- Mida hõlmab platvormihaldurite aruandluskohustus?
- Kuidas platvormihaldurid mõistavad aruandekohustuse täitmist?
- Milline on platvormihaldurite suhtumine aruandluskohustusse?

Lõputöö eesmärgiks on selgitada välja aruandvad platvormihaldurid, nende teadmised seoses aruandluskohustusega ja vajadus teadlikkuse tõstmiseks.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

- Analüüsida jagamis- ja platvormimajanduse olemust ning aruandluskohustuse vajadust.
- Uurida platvormide, haldurite ja aruandluskohuse tingimusi.
- Uurida platvormihaldurite teadlikkust ja valmisolekut aruandluskohustuse täitmiseks.
- Sünteesida teooriat ning uuringu tulemusi ja teha ettepanekuid platvormihaldurite aruandluskohustusega seonduva teadlikkuse parandamise kohta.

Lõputöö autor valis töö eesmärgi saavutamiseks ning küsimustele ja ülesannetele lahenduse leidmiseks kombineerituna kvalitatiivse ja kvantitatiivse uurimismeetodi. Creswell (2014, p. 32) ütleb, et kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete lähenemisviiside kombineerimise põhieeldus on terviklikum uurimistulemus. Empiirilise osa esimeses etapis viiakse läbi kvalitatiivne uuring, millega tehakse kindlaks, millistele tingimustele peavad platvormid ja nende haldurid vastama, et nad oleksid aruandluskohustuslased. Andmekogumise meetodina kasutatakse esimeses etapis dokumendianalüüsi. Dokumendianalüüsi jaoks kasutati eesmärgipärast valimit. Andmeanalüüsimeetodiks on autor valinud kvalitatiivse sisuanalüüsi. Creswell (2014, p. 44) ütleb, et kvalitatiivset etappi võib kasutada sellise uuringu koostamiseks, mis sobib kõige paremini uuritavale valimile.

Empiirilise osa teine etapp on kvantitatiivne uuring, mille raames uuritakse ankeetküsimustikuga platvormihaldurite teadlikkust ja valmisolekut seoses aruandluskohustusega. Stockemer jt (2019, p. 5) kohaselt on sotsiaalteaduse empiiriliste uuringute eesmärk selgitada, kuidas maailm meie ümber töötab ja uuringute tegijad proovivad

välja selgitada üksikisikute käitumist. Platvormihaldurite teadlikkus ja valmisolek ning seeläbi aruandluskohustuse täitmine on seotud inimkäitumisega. Kvantitatiivse etapi andmete kogumiseks on lõputöö autor valinud ankeetküsitluse, sest see on lihtne ja efektiivne viis, kuidas informatsiooni koguda suurema hulga isikute käest. Check ja Schutt (2011, p 160) kohaselt hõlmavad küsitlusuuringud teabe kogumist teatud isikutelt ehk valimilt küsimustele vastamise kaudu. Lõputöös kasutatakse eesmärgipärast valimit. Eesmärgipärase valimi puhul valitakse valimi tunnused uuringu eesmärke silmas pidades (Andrade, 2021, p. 87). Analüüsimeetodina kasutab autor kirjeldavat statistikat, täpsemalt sagedusjaotist. Andmeanalüüs on omamoodi olemasolevate andmete uuesti ülelugemine, ümberkorraldamine ja tõlgendamine uurimistöö tarbeks (Somekh & Lewin, 2005, p. 25).

Lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimene peatükk on jagatud kahte alapeatükki. Esimeses alapeatükis määratletakse jagamis- ning platvormimajanduse ja seal tegutsevate platvormide mõiste. Teises alapeatükis toob lõputöö autor välja platvormimajandusega kaasnevad probleemid, millest tuleneb aruandluskohustuse vajadus ja avab teadlikkuse ning valmisoleku mõistet.

Teine peatükk koosneb neljast alapeatükist. Esimeses alapeatükis kirjeldatakse uuringu läbiviimise meetodikaid ja valimeid. Teises alapeatükis leitakse kvalitatiivse uurimismeetodiga platvormide ja haldurite tunnused. Kolmandas alapeatükis on platvormihaldurite teadlikkuse ja valmisoleku küsitluse tulemused. Neljandas alapeatükis on kvantitatiivse uuringu tulemuste analüüs ning järeldused.

1. JAGAMISMAJANDUS

Selles peatükis avatakse jagamismajanduse ja selles tegutsevate digiplatvormide mõistet ning olemust. Lisaks tuuakse välja jagamismajandusega kaasnevad positiivsed nähtused.

1.1. Jagamis- ja platvormimajanduse olemus ja positiivsed küljed

Selles alapeatükis antakse ülevaade jagamismajanduse ja platvormimajanduse olemusest. Lisaks avatakse ja selgitatakse, millised on jagamismajanduse tunnused.

Jagamine kui nähtus on inimestega kaasas käinud ilmselt sama kaua, kui inimene ise on eksisteerinud. Enamasti jagasid inimesed asju ja pakkusid abi pereliikmetele, sõpradele või tuttavatele. Lim (2020, p. 7) ütleb, et jagamine on mingile ressursile selle eluea jooksul juurdepääsuõiguse andmine, kas kahele või enamale isikule, osaliselt või tervikuna ja mingiks ajaperioodiks. Tänu digitehnoloogia arengule on siseriingis jagamisest välja arenenud täiesti iseseisev majandusvorm ehk jagamismajandus. Lim (2020, p. 5) kohaselt ei ole jagamismajandus uus mõiste, see on kontseptsioon, mis on hiljuti saavutanud tohutu populaarsuse tänu paradigma muutusele turunduses ja see peegeldab tehnoloogia arengu ning ressursside nappuse tänapäevast tegelikkust. Jagamismajandus kätkeb endas erinevaid termineid nagu *sharing economy*, *collaborative economy*, *collaborative consumption*, *platform economy*, *peer-to peer-economy* ja *gig economy* (Diaz-Granados, 2022, p. 197).

Kuigi paljud jagamismajanduse tuntuimad ettevõtted said alguse Ameerika Ühendriikidest, siis tänaseks on jagamisest saanud globaalne fenomen. Seda tänu jagamise kui äriidee kiirele levikule ning jagamismajanduse teistesse riikidesse laienemisele. (Schor, 2016, p. 7) Jagamismajandus pakub võimalust jagada oma vara või teenuseid laiemale ringile ja seda üsna efektiivselt ning vähese kuluga. Jagamismajanduse kui kontseptsiooni keskmes on põhiline roll digitaal tehnoloogial (Sutherland & Jarrahi, 2018, p. 329). Esimesteks jagamismajanduse lahendusteks, mis kasutavad digitehnoloogiat, võib pidada 1995. aastal loodud *eBay*-d ja *Craigslist*-i (Schor, 2016, p. 9). Tänapäeval on jagamismajanduse kõige silmapaistvamad näited sõidujagamisplatvormid nagu *Uber* või kinnisvaraplatvormid nagu *Airbnb* (Zhang, et al., 2022, p. 374).

Jagamismajandus on rahvusvaheliselt üks kõige kiiremini arenevaid majandusvorme, mis on muutmas konventsionaalse majanduskeskkonna toimimist ja tähendust (Tehnopolis Group,

2016). Jagamismajandus kasvab kiiresti ning hõlmab erinevaid sektoreid oma innovatsiooniga (Zhang, *et al.*, 2022, p. 374). Jagamismajandust võib nimetada ka majandust häirivaks nähtuseks, sest see on mõjutanud ettevõtteid, perekondi ja üksikisikuid väga erinevatel viisidel, nii positiivselt kui ka negatiivselt (Diaz-Granados, 2022, p. 198).

Samas nendib Schor (2016, p 9), et jagamismajanduse kindlat definitsiooni määrata, mis peegeldaks selle olemust ja ühist kasutamist, on peaaegu võimatu. Tegevuste vahel on suur mitmekesisus ning osalejate tõmmatud piirid on hägused. Jagamismajanduses tegutsejate õigused ja kohustused sõltuvad sellest, kuidas seadus liigitab neid õigussuhetes osalejateks ja osapoolteks. (Diaz-Granados, 2022, p. 199) Puudub jagamismajanduse kontseptuaalsete piiride raamistik, mis pole mitte ainult kõikehõlmav ja kaasav, vaid ka piisavalt eristav, et võtta arvesse selle ainulaadseid iseärasusi lugematutes kontekstides (Lim, 2020, p. 5). Tänu sellele, et jagamismajandus on niivõrd lai mõiste, on ka Eestis tegutsevate platvormide tuvastamisega raskusi. Lisaks sellele pole ka eraldi registrit, kus platvormihaldurid oma platvorme registreerima peaksid.

Jagamismajanduse arenguga on tekkinud hulgaliselt uusi võimalusi nii ettevõtjatele kui ka tarbijatele (Tehnopolis Group, 2016). Jagamismajanduses jagunevad tegevused nelja suurde kategooriasse: kaupade müük, asjade rent, teenuste pakkumine ning tulu tootva vara jagamine (Schor, 2016, p. 9). Kuigi jagamismajandust kasutavad ressursside või teenuste jagamiseks nii füüsilised kui ka juriidilised isikud ehk ettevõtted, siis enamik pakkujaid on ilmselt siiski füüsilised isikud. Seda sellepärast, et jagamismajandus võimaldab isikutel tulu teenida ilma ettevõtlusvormi valimata ning nad ei pea tegelema kõige sellega kaasnevaga.

Jagamismajandus hõlmab kolme liiki osalisi (Euroopa Komisjon, 2016):

- Teenuseosutajad, kes jagavad varasid, vahendeid, aega ja/või oskusi: need võivad olla aeg-ajalt teenuseid osutavad eraisikud („kasutajalt kasutajale suunatud teenuse osutajad“) või teenuseosutajad, kes tegutsevad oma kutseoskuste raames („kutselised teenuseosutajad“);
- nende teenuste kasutajad;
- vahendajad, kes ühendavad veebiplatvormi abil teenuseosutajad kasutajatega ning kes hõlbustavad nende vahelist suhtlust („koostööplatvormid“). Jagamismajanduse tehingud ei hõlma üldiselt omandiõiguse muutumist ning neid võidakse teha kasumi teenimise või mittetulunduslikul eesmärgil.

Diaz-Granados (2022, p. 203) defineerib jagamismajandust kui kasumi eesmärgil tekkinud kolmepoolset suhet, kus kaks osapoolt (pakkujad ja tarbijad) sõlmivad siduva lepingu kauba, vara kasutamise või teenuse eest ning mille rahalist makset haldab kolmas osapool ehk digiplatvorm. Kusjuures platvormioperaatoril on aktiivne roll tingimuste määratlemisel, mille alusel kaupu ja teenuseid pakutakse. Karanović jt (2021, p. 1099) ütlevad oma uurimistöös, et uuringute põhjal on platvormihalduritel väga võimas positsioon, sest kontroll platvormi arhitektuuri ja toimimise üle võimaldab neil luua ja jõustada platvormil kehtivaid reegleid.

Eelneva defineeringu põhjal võib teha järelduse, et jagamismajanduse mudelil on neli sellele omast tunnust. Esiteks on see kolmnurkne struktuur, mis koosneb platvormi operaatorist, pakkujast ja tarbijast. Teiseks on platvormi operaatoril aktiivne roll tehingu toimumisel, kusjuures platvormihaldur on soodsamal positsioonil. Platvormi operaator peab võimaldama ühenduse loomist pakkujate ja tarbijate vahel. Kolmandaks on platvormide eesmärk teenida kasumit nii platvormi operaatorile kui ka pakkujatele ning neljandaks on tegemist lepingupõhise mudeliga või peavad platvormikasutajad end platvormil registreerima.

Ka Tehnopolis Group (2016) toob oma lõpparuandes välja sarnased tunnused jagamismajanduse kohta. Lisaks eelnevalt nimetatule on välja toodud, et jagamismajanduses võimaldatakse kaupade, teenuste või ressursside pakkumisel ajutist ligipääsu, tarbimine toimub ilma omandivormi muutuseta ning jagatakse alakasutatud ressursse. Lim (2020, p. 7) ütleb, et jagamismajanduses ei saa ükski isik toote või ressursi täielikku omandiõigust selle toote või ressursi terveks elutsükliks. Ehk jagamismajanduses vahetab kaup mingil ajahetkel omanikku.

Jagamismajandus esitleb uut majandussüsteemi, mis kasutab internetipõhiseid vahendamise platvorme, et sobitada kliendid teenusepakkujatega. Need platvormid võimaldavad teha tasulisi tehinguid nagu lühiajaline korteriüür, autosõit või majapidamistööd. (Slee, 2017, p. 9) Zhang jt (2022, p. 374) nendivad, et internetipõhised jagamismajanduse platvormid võimaldavad kasutajatel oma olemasolevat vara kasutada raha teenimise eesmärgil. Täna sel päeval võib **jagamismajanduse all mõista** digiplatvormide kaudu vahendatavat majandustegevust ehk **platvormimajandust**, mille puhul jagatakse ajutiselt ja omandiõigust üle andmata alakasutatud ressursse (Tehnopolis Group, 2016). Platvormimajandus pakub mugavat ja odavat viisi teenida tulu kaupade või teenustega ning teevad need tarbijatele hõlpsasti kättesaadavaks (Nie, *et al.*, 2022, p. 1573). Üks peamisi platvormimajanduse eeliseid on see, et see võimaldab üksikisikutel ja organisatsioonidel pääseda juurde

ressurssidele, mida nad muidu ei pruugi endale lubada või millele neil poleks juurdepääsu. Näiteks võib inimene, kes vajab autot ühekordseks reisiks, kasutada autojagamisteenust selle asemel, et reisi ajaks autot osta või rentida.

Kuna digiplatvormide kasutamine on isikutele väga mugav ning ei nõua palju kulutusi, on nende kasutamine kasvanud viimastel aastatel jõudsalt. Platvormimajanduse kasvu näitab asjaolu, et aastatel 2016–2020 kasvasid platvormimajanduse tulud peaaegu viis korda – hinnanguliselt 3 miljardilt eurolt ligikaudu 14 miljardi euroni (Euroopa Nõukogu, 2022). Lisaks tulude kasvule näitab Euroopa Komisjoni 2016. aasta küsitlus, et kolmandik 25–39-aastastest (st vanuserühm, mis moodustab kolmandiku maailma elanikkonnast) on kasutanud jagamismajanduse teenust (Lim, 2020, p. 4). Tänu sellisele kiirele kasvule on platvormimajandusel üldse võimalik toimida. Forgacs ja Dimanche (2016, p. 511) sõnul on platvormidel vaja teatud hulk kasutajaid, et luua võrgustiku efekt, kuna siis tekib piisav pakkumine ja nõudlus ning platvorm toimib tõhusalt ja usaldusväärsetl.

Platvormimajanduse kiire kasv on toonud kaasa palju häid ja innovaatilisi lahendusi, mis leiavad kasutust erinevates majandussektorites. Need lahendused võivad luua uusi töökohti ning hõlbustada tarbimist. Zervas jt (2017, p. 704) tõdeavad, et platvormimajanduse kasvades on suurenenud ka selle majanduslike mõjude suurus. Üks positiivne muutus, mida platvormimajandus võib endaga kaasa tuua, ei ole ainult olemasolevatele toodetele ja teenustele odavama alternatiivi pakkumine, vaid see võib ka uute toodete ja teenuste pakkumise kaudu hoopis tekitada nõudlust, mida varem ei olnud. Sellist nähtust nimetatakse *Say* seaduseks. Baumol (1977, p. 146) kohaselt väitis Jean Baptiste Say, et keegi ei taha kunagi hoida raha seismas liiga pikalt, nii et selle tulemusena iga kaubakoguse pakkumine moodustab automaatselt nõudluse võrdse turuväärtusega kaubale. Seega peab pakkumine automaatselt looma iseenda nõudluse.

Kuna platvormimajandus laieneb jätkuvalt, näeme tõenäoliselt kasvavat vastastikust sõltuvust seotud teenuseid pakkuvate platvormide vahel (Zhang, *et al.*, 2022, p. 390). See loob omakorda olukorra, kus inimesed hakkavad looma uusi platvorme, mis sobiksid turul olevate platvormidega ning täidaksid ära kohad, mis pole turul olevate platvormide poolt juba täidetud. Uute platvormide tekkega ja *Say* seaduse koosmõjul võib majandusele ja riigi maksutulule olla positiivne mõju, sest tarbijatel tekib nõudlus, mida enne ei olnud ja isikute tuluallikate arv võib kasvada.

Ilmselt on kõige levinuimad ja meedias enim kõlapinda leidnud digiplatvormid sõidujagamis- ning majutusplatvormid (Arcidiacono, *et al.*, 2018, p. 280). Nende kahe erinevat liiki digiplatvormide vahele on tekkinud omamoodi üksteisest sõltuv ja täiendav suhe.

Sõidujagamis- ja majutusplatvormid on üksteisest sõltuvad, sest mõlemad on turismisektoris olulised osapooled. Tavaliselt koosneb reis ööbimisest (nt hotell või *Airbnb*) ja edasi-tagasi liikumisest sihtkohtadesse (nt kaubanduskeskus, konverentsikeskus, lennujaam, restoranid). Kuna sõidujagamisplatvormid pakuvad väga mugavat ja kiiret võimalust kohalikuks edasi-tagasi liikumiseks, siis võib see oluliselt mõjutada ka reisijate majutusvalikuid. (Lee, *et al.*, 2010)

Platvormimajandus ei ole ainult mugav ja soodne viis tarbimiseks, see soodustab ka säästvat tarbimist. Kaushal (2018, p. 14) nendib, et platvormimajandusel on potentsiaalselt tugev mõju muuta mittejätksuutlikud tarbimismustrid rohkem säästvamateks. Ressursside jagamisega saavad üksikisikud ja organisatsioonid vähendada nii tekkivate jäätmete kui ka tarbitava energia ja ressursside hulka. Teadlased ja ettevõtted üle maailma otsivad alternatiive sellele, kuidas suurendada ressursside kasutamise tõhusust ja saavutada jätkusuutlik majanduskasv ning ülemaailmselt toetada majanduste tehnoloogilisi edusamme, et säästa loodusvarasid ja edendada jätkusuutlikku keskkonda (Kaushal, 2018, p. 7). Näiteks rattajagamisteenust kasutav inimene tekitab vähem saastet ja tarbib vähem ressursse kui siis, kui ta omaks ja kasutaks oma autot. Seda tüüpi tarbimine ei too kasu ainult keskkonnale, vaid aitab ka säästa loodusvarasid ning vähendada nende kaevandamise ja tootmisega seotud kulusid.

Kokkuvõttes loob platvormimajandus uusi võimalusi üksikisikutele ja organisatsioonidele tulu teenimiseks. Jagades oma ressursse, nagu oma kinnisvara, autod või oskused, saavad inimesed teenida raha juba olemasoleva varaga, selle asemel, et soetada uut vara. See mitte ainult ei paku üksikisikutele uut sissetulekuallikat, vaid aitab ka majandust stimuleerida, luues uut majandustegevust. Uute sissetulekuallikatega tekib riigil rohkem võimalusi maksutulude teenimiseks. Kuigi platvormimajanduse mõiste on lai ja selle ettevõtteid tuvastada on kohati keeruline, sest ettevõtted tegutsevad erinevates sektorites, siis on ikkagi olemas teatud tunnused, mille järgi neid saab identifitseerida ja liigitada. Üldiselt pakuvad platvormid võimalust pääseda lühikeseks ajaks tasu eest ligi varadele, mida isikud ise ei kasuta täies mahus, ning platvormil on selles aktiivne roll.

1.2. Platvormimajanduse probleemid

Alapeatükis tuuakse välja erinevad platvormimajandusega kaasnevad aspektid, mis toovad esile platvormimajanduses valitseva probleemaatika ning vajaduse aruandluskohustuse järele.

Platvormimajandus ei ole läbinisti positiivne nähtus. Schor (2016, p. 7) ütleb, et paljud organisatsioonid on püüdnud end asetada jagamismajanduse katusermini alla positiivse sümbolse tähenduse ehk jagamise ning uuenduslike digitaaltehnoloogiate atraktiivsuse tõttu. Selline olukord võimaldab suurtel ettevõtetel nimetada end osaks jagamismajandusest ning tänu regulatsioonide puudulikkusele saavad nad kõrvale hiilida maksudest ja vastutusest (Fabo, *et al.*, 2017, p. 170). Kriitikute arvates on sellised suured ettevõtted nagu Uber ja Airbnb võtnud omaks traditsioonilise kogukonnapõhise jagamisliikumise väärtused, et saada majanduslikku omakasu (Codagnoneand & Martens, 2016, p. 4).

Uued tehnoloogiad on täpselt nii head kui poliitiline ja sotsiaalne kontekst, milles nad toimivad (Schor, 2016, p. 12). Cohen ja Sundararajan (2017, p. 132) ütlevad, et platvormimajandus lubab tohutut detsentraliseeritud innovatsiooni, kuid vajab toimimiseks uut õigusraamistikku, et realiseerida oma potentsiaal. Nende sõnul peaks kasutama sellist lähenemisviisi, et platvormid on tehingute reguleerimisel kui reguleerijate partnerid.

Kuigi platvormimajanduses tegutsevad ettevõtted on teeninud miljoneid ning loonud ka uusi töökohti ja seeläbi tekitanud sissetulekuid paljudele töötajatele, siis traditsioonilistes ettevõtetes on isikud töökohti kaotanud ning ettevõtted on läinud pankrotti (Diaz-Granados, 2022, p. 198). Kui platvormimajanduses tekivad uued platvormid ja tarbijate nõudlus ning platvormide vaheline sõltuvus kasvab, siis traditsiooniliste ettevõtete jaoks on platvormimajanduse kasv pigem kasvu pärssiv.

Tänu platvormimajandusele asenduvad turul traditsioonilist ärimudelit kasutavad ettevõtted, kes ei suuda kohaneda, uute ja innovaatilistega. Jagamismajandusettevõtete murrangulised uuendused muudavad turgu valitsevate ettevõtjate konkurentsimaastikku ootamatul viisil. Nie jt (2022, p. 1590) väidavad, et suurenenud *Airbnb* pakkumine toob kaasa märkimisväärselt rohkem enesereklaamitegevusi kallimate hotellide seas, kuid ei suurenda madala hinnaga hotellide enesereklaami käitumist. Mis puudutab suuremate ja väiksemate hotellide vahelist konkurentsi, siis suurenenud *Airbnb* pakkumine vähendab suuremate hotellide konkurentsi odavamate hotellide suhtes. Suuremad hotellid võistlevad nüüd *Airbnb*-suguste

platvormidega, mitte turul varasemalt olnud väiksemate hotellidega. Ka Zervas jt (2017, p. 704) toovad oma uuringus välja, et kõige haavatavamad on madalama hinnatasemega hotellid ning need, mis pole mõeldud ärireisijatele, sest nad ei suuda *Airbnb* poolt pakutava hinnaga konkureerida. Lisaks sellele pakuvad majutusplatvormid palju laiemat valikut kui hotellid, alates korterist kuni metsamajadeni.

Võib teha järelduse, et suuremad hotelliketid suudavad konkureerida *Airbnb* ja sellesarnaste platvormidega, aga väiksemad hotelliketid ja hotellid ei pruugi sellega kohaneda. Selline olukord majutussektoris on üks väheseid näiteid ja ilmestab seda, kuidas platvormimajandus on muutumas üha suuremaks ning traditsioonilistel ettevõtetel muutub olukord keerulisemaks. Amuso jt (2019, p. 124) ütlevad, et platvormimajanduse kasv ei too mitte ainult kasu, vaid käivitab ka mitmeid gruppidevahelist erinevust teravdavaid protsesse. Neid protsesse ilmestab juba turul olevate traditsiooniliste ettevõtete asendumine platvormidega.

Nii liikmesriikide kui ka EL väliste riikide ja jurisdiktsioonide seadusandjad ei ole suutnud platvormimajanduse ärimudelit ette näha ja tekkinud on olukord, kus kirjeldatud platvormidel põhinev ärimudel *de facto* ja *de iure* takistab maksuhalduritel (sh MTA-l) tagamast maksuseaduste täitmist ja seega maksude korrapärast laekumist. (Rahandusministeerium, 2022, lk 2) Kuni tänaseni on reguleerivad asutused suures osas eiranud platvormimajanduse fenomeni ja on rakendanud olemasolevaid õiguslikke vahendeid. Selle tulemuseks on mõned platvormid teatud linnades keelatud, näiteks *Uber* ja *Lyft*. Kokkuvõtlikult on valem selline: erinev mäng + samad reeglid = mäng ei toimi. (Ranchordás, 2015, p. 474)

Tänu tehingute digitaliseerimisele ja geograafiliste piiride kadumisele on platvormimajandus plahvatuslikult kasvatanud erinevate teenuste ja toodete tehingute arvu. Uute ärivõimaluste tekkimisega on kasvanud ka ebaseadusliku tegevuse osakaal. (Coca & Nistor, 2021, p. 121) Platvormimajanduse suurust on üsna raske hinnata erinevatel põhjustel. See on sageli teisene sissetulekuallikas ja teenitud tulu ei deklareerita alati maksuhaldurile, mistõttu on keeruline platvormimajanduse suurust tuletada. (Kässi & Lehdonvirta, 2018, p. 243) Rahandusministeeriumi (2022, lk 2) väitel on platvormimajandusest kujunenud teataval määral läbipaistmatu varimajanduse erivorm, kus riikliku järelevalve organitel ei ole võimalik tagada maksuseaduste materiaalselt kehtivust.

Konkreetselt on probleem selles, et tänasel päeval ei ole riigile tõsikindlalt teada (Rahandusministeerium, 2022, lk 3):

- Kui palju on sellistel platvormidel tegutsevad müüjad ja teenusepakkujaid?
- Mis on sellistel platvormidel tegutsevate müüjate ja teenusepakkujate identiteet?
- Millistel platvormidel müüjad ja teenusepakkujad tegutsevad?
- Kui palju tulu nad teenivad?

Kuna riigil pole võimalik korralikult järelevalvet teha, siis võimaldab see inimestel tegeleda maksudest kõrvalehoidumisega. Maksudest kõrvalehoidumine on siis, kui maksumaksja ei teata maksuhaldurile teenitud tööjõu- või kapitalitulu kohta, mis on maksustatav, see on seaduserikkumine ning ebaseaduslik tegevus (Sandmo, 2005, p. 645). Järgnevast tabelist on näha, et maksudest kõrvalehoidumist võib nimetada osaks varimajandusest.

Tabel 1. Varimajanduse liigitus tegevuste järgi (Lippert & Walker, 1997, p. 5)

	Rahalised tehingud		Mitterahalised tehingud	
Illegaalsed tegevused	Kauplemine varastatud kaubaga Uimastitega kauplemine Prostitutsioon Hasartmängud Salakaubavedu ja kelmused		Vahetustehingud uimastite ja varastatud kaubaga Uimastite tootmine isiklikuks kasutamiseks Varastamine isiklikuks tarbeks	
	Maksudest kõrvalehoidumine	Maksude vältimine	Maksudest kõrvalehoidumine	Maksude vältimine
Legaalsete tegevused	Füüsilise isiku deklareerimata tulu Palk ja vara, mis on saadud registreerimata tööst	Töötaja soodustused Erisoodustused	Legaalsete kaupade ja teenuste vahetus	Ise tehtud tööd / isetegemine

Tanzi (1999, p. 344) kohaselt võib varimajandust defineerida kui tulu, mida maksuhaldurile ei deklareerita ning mida maksuhaldur ei avasta. Teatavad tehingud, mida platvormide kaudu tehakse, ei pruugi alati olla nähtavad maksuhaldurile ja maksumaksja ei pruugi neid deklareerida (OECD, 2020, p. 3). Schneider'i (2008, p. 90) kohaselt on varimajanduse mõiste laiem, sest see hõlmab deklareerimata tulu leaalsete kaupade ja teenuste tootmisest ja raha- või vahetustehingutest. See hõlmab kogu majandustegevust, mis oleks üldiselt maksustatav, kui tegevusest saadav tulu deklareeritaks maksuhaldurile.

Platvormimajanduse puhul on kohati tegemist uue varimajanduse liigiga ehk digitaalse varimajandusega. Digitaalne varimajandus on suhteliselt uus kontseptsioon, mis arenes välja sümbioosis tehnoloogiliste edusammude, interneti ning e-äri ja e-kaubanduse levikuga (Coca & Nistor, 2021, p. 127). Gaspareniene jt (2016, p. 402) sõnul on viimase kümnendi üks

suuremaid probleeme vaevalt määratletud majandustegevused, objektid ja subjektid küberruumis. Seda ilmestab hästi platvormimajanduses osalevate osapoolte defineerimise probleemsus ning jagamismajanduse ühese mõiste puudumine. Internetis küll ringleb erinevatel platvormidel raha, kuid enamasti neid tehinguid ei deklareerita ja raha ei laeku maksudena riigieelarvesse (Gaspareniene *et al.*, 2016, p. 402).

Kuigi digitaalne varimajandus ise on hiljutine nähtus, siis varimajandusele omased tunnused ja eesmärgid on ilmselt jäänud samaks. Schneider'i (2008, p. 90) väitel varjatakse tulu avaliku võimu eest tavaliselt järgmistel eesmärkidel:

- Maksude tasumise vältimiseks;
- Sotsiaalkindlustusmaksete tasumise vältimiseks;
- Vältimaks teatud seaduslike tööturustandardite, näiteks miinimumpalga ja maksimaalse tööaja täitmist;
- Vältimaks teatud administratiivseid protseduure, näiteks statistiliste küsimustike täitmine.

Võib eeldada, et suurem osa platvormidel tulu teenivatest isikutest varjab oma tulu tahtlikult, et mitte makse maksta. Maksu- ja Tolliameti platvormidel tulu teenivate isikute uuringu andmetel ei deklareeri oma platvormidel teenitud tulusid umbes 80% isikuid (Rahandusministeerium, 2022, lk 41 - 42). Sellise maksudest kõrvalehoidumisega panustavad need isikud, kes teenivad platvormidel tulu, aktiivselt varimajandusse.

Eestis deklareeris aastal 2019 *Airbnb* kaudu tulu 549 füüsilist isikut summas 1,5 miljonit eurot, kusjuures keskmise deklareeritud tulu suuruseks oli 2732 eurot. Samas, *AirDNA* andmed viitavad sellele, et *Airbnb* teenusepakkujaid on Eestis vähemalt 2962 ehk potentsiaalne tulu võiks küündida tegelikult 8,1 miljoni euroni. Tegemist on ligi viis korda suurema arvuga, millest saamata jääv tulumaks on ca 1,6 miljonit eurot. Aastal 2019 deklareeris Bolt-i kaudu tulu saamist 349 füüsilist isikut summas 1 096 000 eurot, seejuures oli keskmise deklareeritud tulu suuruseks 3140 eurot. Bolt-i tegelike juhtide arv on MTA-le paraku teadmata. Speküleerides Majandustegevuse Registri väljastatud info põhjal, oli tol perioodil väljastatud Bolt-ile 1846 taksoveoluba. Bolt-i puhul on suurusjärgud AirBnB-ga võrreldavad. (Rahandusministeerium, 2022, lk 41 - 42). *AirDNA* on tarkvara, mis aitab analüüsida *Airbnb* andmeid, kogudes kokku renditehingud ja rendikuulutused ja koondades need ühte kohta kokku.

Lisaks sellele, et riigil jääb saamata mitmeid miljoneid maksutulu, tekitab platvormimajandus ebaausat konkurentsi traditsioonilistele ettevõtetele. Schneider ja Enste (2000, p. 78) ütlevad, et arvestada tuleb ka kasvava varimajanduse mõjudega ametlikule majandusele. Õitsev varimajandus võib meelitada töötajaid ametlikust majandusest eemale ja tekitada ebaausat konkurentsi ametlikele ettevõtetele. Lisaks maksude mitte maksmisele väidavad Hall & Krueger (2018, p. 716) oma analüüsis, et 87% Uberi sõitjatest on valinud platvormitöö sellepärast, et nad saavad olla iseenda tööandjad.

Tänu sellele, et platvormimajandust pole veel piisavalt reguleeritud, on sellest saanud paljudele isikutele väga ahvatlev ettevõtluvorm. Diaz-Granados (2022, p. 201) ütleb, et platvormimajanduses on väga oluline, et osalejate ja nende omavaheliste suhete õiguslik kategoriseerimine oleks korrektne, sest osalejate õigused ja kohustused sõltuvad sellest, millisesse kategooriasse nad kuuluvad. Juriidiline kategoriseerimine ei ole platvormimajanduses aga lihtne protsess, sest nii osalejad kui ka õigussuhted peavad vastama seadusega kehtestatud nõuetele, et kuuluda teatud õiguskategooriasse. Probleem tekib siis, kui platvormimajanduses osalev osapool ei sobi ühtegi kategooriasse. (Diaz-Granados, 2022, p. 201) Enamik platvorme on innovaatilised, mistõttu on neid keeruline reguleerida. Lisaks sellele toimub platvormidel tegevus sageli isikliku tegevuse ja äritegevuse vahelisel piiril. (Ranchordás, 2015, p. 474) Näiteks ei ole platvormidel teenust pakkuvate isikute puhul alati aru saada, kas tegemist on töötajaga või ettevõtjaga. Seda seetõttu, et jagamismajanduses on toimunud nihe traditsiooniliselt töölepinguliselt töösuhtelt teenuste osutamisele üksikisikute poolt sõltumatult (OECD, 2020, p. 3).

Äriseadustiku 1. paragrahvi kohaselt on ettevõtja füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus (Äriseadustik, 1995). See tähendab, et platvormidel enda nimel kaupu või teenuseid pakuvad isikud, kes pole töötajad, peaksid tegutsemiseks registreerima enda ettevõtte ning tasuma korrapäraselt makse.

Platvormitöö puhul maksudest kõrvalehoidmisel ei pruugi olla tegemist seaduse- või maksukuulekusega. Ettevõtte puhul on oluline osa tööst koguda valitsusele makse, nii kaudseid kui ka palgafondi (Sandmo, 2005, p. 645). Isikud, kes teenivad platvormidel tulu, ei pruugi soovida hakata ettevõtjateks. Nad võivad olla harjunud sellega, et nende tulude pealt peetakse maksud kinni ja nemad teevad lihtsalt tööd. Weber (2015, p. 99) leiab oma uuringus, et maksusüsteemi keerukus võib väljenduda ettevõtete mitteloomisega. Eesti maksusüsteem

ei pruugi olla keeruline, aga inimesele, kes ei tunne seadusi, võib ettevõtte loomine olla vastumeelne. Võib juhtuda, et osad inimesed tegelevad maksudest kõrvalehoidumisega olukorra sunnil, sest hetkel veel pole head lahendust, kuidas teenitud tulusid deklareerida.

Lisaks ettevõtte loomisele on Eestis võimalik füüsilisel isikul avada endale ettevõtluskonto. Ettevõtluskonto avanud inimesel ei ole kohustust end ettevõtjana registreerida ega tulude ja kulude arvestust pidada (Maksu- ja Tolliamet, 2022). Ettevõtluskontot on maksuhaldur ka üheks lahenduseks pakkunud inimestele, kes ei soovi ettevõtet teha (Huberg, 2020). Maksu- ja Tolliameti kodulehe sõnul on ettevõtluskonto mõeldud ühe eraisiku poolt teisele eraisikule osutatud teenuse või era- või juriidilisele isikule kauba müügist saadud tasu lihtsustatud maksukohustuse täitmiseks (Maksu- ja Tolliamet, 2022). Probleem tekib siis, kui platvormihaldur sõlmib ettevõtluskontot kasutava isikuga nt püsilepingu, sest siis rakendub väljamakse tegemisel lisaks teenustasule ka 20/80 tulumaks, mille peab maksma platvormihaldur (Huberg, 2020). On mõistlik eeldada, et platvormihaldurid ei soovi lisanduvat tulumaksukulu, sest see tõstab hüppeliselt teenuse hinda ning halduskoormust. Järelikult ei sobi ka ettevõtluskonto platvormidel tööd tegevatele isikutele.

Olenemata platvormil töötavate isikute lahtumatumust rollist, ei arvestata erinevate uuringute ja regulatsioonide mõistes neid isikuid enamasti kui töötajaid (Karanović, *et al.*, 2021, p. 1070). Praegu teeb ELis digitaalsete tööplatvormide kaudu tööd üle 28 miljoni inimese. 2025. aastaks on nende arv eeldatavasti 43 miljonit. Valdav enamus platvormide kaudu töötavatest inimestest on tegelikult füüsilisest isikust ettevõtjad, kuid hinnanguliselt on 5,5 miljonit inimest ka ekslikult liigitatud füüsilisest isikust ettevõtjateks. (Euroopa Nõukogu, 2022)

Kui juriidiline kategooria on ebaselge, siis valivad osalejad juriidilise kategooria ise, kus nad saavad rohkem õigusi ja vähem kohustusi ning rohkem kasumit ja vähem kulusid (Diaz-Granados, 2022, p. 201). Tänu sellele, et hetkel on regulatsioonid puudulikud, jäävad isikutel tulud deklareerimata, sest nad ei ole registreeritud töötajateks ega ka ettevõtjateks. Lisaks sellele ei pea platvormihaldurid ka neid enda töötajateks. Praeguses olukorras on platvormid peaaegu täielikult vabade kätega jäetud, nad ei allu regulatiivsele raamistikule ja platvormide omanikud on ainsad, kes reegleid kehtestavad (Fabo, *et al.*, 2017, p. 170). Tavaliselt ei kuulu üksikisikute poolt osutatud teenused platvormihalduri deklareerimiskohustuse alla (OECD, 2020, p. 3). Kuigi isikutele, kes ei tegutse töötajana ega ettevõtjana, jääb oma tulusid mittedeklareerides rohkem raha kätte, siis nad kaotavad platvormidel tegutsedes teatud hüved.

Nad jäävad ilma sotsiaalsetest hüvedest nagu miinimumpalk, tasustatud puhkus, kaitse tööõnnetuste eest, töötus- ja haigushüvitis (Euroopa Nõukogu, 2022).

Üsna tähtis on asjaolu, et platvormidel toimub algoritmipõhine juhtimine, mille põhiomadused on näiteks (Mateescu & Nguyen, 2019, p. 3):

- Suures koguses andmete kogumine ja töötajate jälgimine tehnoloogia abil;
- Reaalajas reageerimine andmetele, mis annavad teavet juhtimisotsuste tegemisel;
- Automatiseeritud või poolautomaatne otsuste tegemine;
- Tulemuslikkuse ülekandmine hindamissüsteemidesse või muudesse mõõdikutesse;
- Motiveerimise ja karistuste kasutamine töötajate käitumise kaudseks stimuleerimiseks.

Selline platvormil teenust pakkuva isiku monitoorimine ning motiveerimine või karistamine teeb platvormil teenust pakkuvast isikust pigem töötaja. Ka Euroopa Komisjon (2021) leiab, et platvormidel tööd tegevad isikud on teatud juhtudel tegelikult töötajad ning on teinud direktiivi ettepaneku, et sellist olukorda reguleerida. Euroopa Nõukogu (2022) hinnangul 5,5 miljonit ekslikult füüsilisest isikust ettevõtjaks liigitatud isikut saaksid sellisel juhul hüved, mis neil peavad olema ning nad ei tegeleks ka tahtlikult või tahtmatult maksudest kõrvalehoidumisega ja riik saaks ka nende pealt korrapäraselt tööjõumakse küsida.

Optimistid väidavad, et platvormitöö toimib sotsiaalse võrdsustajana, luues võimalusi teenida lisatulu neile, kes seda kõige rohkem vajavad (Hoang, *et al.*, 2020, p. 681). Fabo jt (2017, p. 165) ütlevad, et üldiselt võib positiivset suhtumist platvormidesse seletada sellega, et neil on potentsiaali luua uusi töökohti, eriti neile isikutele, kellel on piiratud juurdepääs traditsioonilisele tööjõuturule. Samas pessimistid viitavad sellele, et platvormimajandus suurendab sissetulekute erinevusi, pakkudes lisatulu inimestele, kellel on juba hea töökoht (Hoang, *et al.*, 2020, p. 681).

Kokkuvõttes on selge, et platvormimajandusega kaasneb teatud probleeme. Paljud suured ettevõtted nimetavad end osaks jagamismajandusest, et olla osa innovatsioonist, aga hiilivad samal ajal tänu regulatsioonide puudumisele kõrvale maksudest ja vastutusest. Platvormimajandus teenib platvormihalduritele miljoneid ning loob uusi sissetulekuallikaid, aga traditsiooniline ettevõtlus ja töötamine kaotab selletõttu väärtust. Tänu sellele, et avalik sektor pole platvormimajanduse ärimudelit suutnud ette näha saavad isikud maksudest

kõrvale hoiduda, sest riigile pole teada tegutsevate platvormide ja platvormil tegutsevate pakkujate arvu ning pakkujate teenitud tulude suurus. Tulenevalt platvormimajanduse olemusele on kadunud ka geograafilised piirid, mis muudavad kontrollimise kohati keerulisemaks. On selge, et platvormimajandust peab reguleerima, aga reguleerimisega peab olema ettevaatlik, sest muidu võib see innovatsiooni pärssida. Zhang jt (2022, p. 389) väidavad, et kui regulaatorid püüavad piirata või kõrvaldada ühte jagamismajanduse teenust, võivad nad tahtmatult mõjutada teisi. Pärast seda, kui Uber/Lyft Austinist lahkus, vähenes Austini Airbnb kinnisvara täituvus 14%.

Tänu sellele, et platvormid toimivad digitaalselt, võimaldavad need viia varem mittejälgitavas majanduses ehk varimajanduses tehtud tehingud digitaalsele kujule, kus tehingud ja nendega seotud maksed registreeritakse elektrooniliselt. Kui seda võimalust kasutada õigel viisil, võib see kaasa tuua suurema läbipaistvuse ja vähendada maksumaksja ja maksuhalduri halduskoormust. (OECD, 2020, p. 3) Tänu DAC7-st tulenevale aruandluskohustusele võivad teatud probleemid platvormimajanduses väheneda, aga esile võib kerkida hoopis uus probleem, milleks on platvormihaldurite teadlikkus ja valmisolek uue kohustuse suhtes ehk platvormihaldurite võime uut kohustust täita.

Inimese teadvus on ainulaadne, sest see aitab tal tegutseda vastavalt sellele, millesse ta usub. Teadlikkus aitab meil tegutseda kooskõlas olemasoleva reaalsusega. Kui maksumaksja mõistab maksude maksmise ja deklareerimise olulisust, siis aitab see tal teadlikult tegutseda ja oma kohustust täita. (Zanaria & Lestari, 2020, p. 917) Kuna uus aruandluskohustus on tihedalt seotud maksudega, st uuest kohustusest sõltubki otseselt maksutulu laekumine, siis käesolevas töös mõeldakse teadlikkuse all nii platvormihaldurite arusaama uuest kohustusest kui ka nende maksuteadlikkust üldiselt. Zanaria & Lestari (2020) on oma uuringus leidnud, et mida teadlikum on maksumaksja kohustuse suhtes, seda suurem on kohustuse nõuetekohane täitmine. Kui platvormihaldur on piisavalt teadlik uuest kohustusest, siis võib eeldada, et ta täidab seda ka nõuetekohaselt.

Valmisoleku all on käesolevas töös mõeldud nii platvormihaldurite küsitlusele vastamise hetkel olevaid võimalusi täita uut kohustust kui ka üldist maksukuulekust. Kirchler jt (2008) sõnul tähendab maksukuulekus seda, et maksumaksja edastab maksuhaldurile vajaliku teabe sh õige maksusumma ning tasub makse korrapäraselt ilma, et maksuhaldur peaks teda selleks sundima. Nurkhin jt (2018, p. 242) nimetavad maksumaksja maksukuulekuseks olukorda või mingit aega, kui maksumaksja täidab maksuõigusest tulenevaid kohustusi. Platvormihaldurid

on maksukuulekad, kui nad täidavad aruandluskohustust. Maksukuulekuse roll on aruandluskohustuse puhul tähtis, sest platvormihaldurid peavad rakendama hoolsusmeetmeid ning koguma teavet platvormidel tegutsevate pakkujate käest. Nurkhiin jt (2018, p. 242) kohaselt mõjutab maksukuulekust maksuteadlikkuse tase.

Eeltoodust nähtub, et nii teadlikkus kui ka valmisolek on aruandluskohustuse puhul tähtsad võtmesõnad ning need on omavahel tihedalt seotud. Uue aruandluskohustuse edukaks toimimiseks peavad platvormihaldurid tegutsema teadlikult ning neil peab olema valmisolek kohustuse täitmiseks ja maksukuulekalt käitumiseks. Uuringutest selgub, et mida teadlikum on maksumaksja kohustustest, seda parem on nõuetekohane kohustuste täitmine. Nõuetekohane kohustuste täitmine tähendab ka paremat maksukuulekust ehk valmisolekut. Seetõttu ongi oluline, et platvormihaldurid oleksid teadlikud uuest kohustusest. See tähendab, et nad saavad rakendada hoolsusmeetmeid ja koguda teavet platvormidel tegutsevate pakkujate käest ning edastada seda teavet maksukuulekalt maksuhaldurile.

2. PLATVORMIHALDURITE ARUANDLUSKOHUSTUS JA VALMISOLEK

Peatükis antakse ülevaade lõputöö uuringu metoodikast ja valimist. Uuritakse DAC7 olemust, et uuest kohustusest tekiks ülevaade ning uuringu tulemusi oleks parem tõlgendada. Lisaks tuuakse välja dokumendianalüüsi ja küsitluse tulemused ning tehakse järeldusi ja ettepanekuid.

Euroopa Liidu Nõukogu on otsustanud uue direktiiviga 2021/514 ehk DAC7-ga reguleerida platvormimajandust ning panna platvormihalduritele peale uue kohustuse, et nad annaksid maksuhaldurile aru platvormil tegutsevate teenusepakkujate/müüjate kohta, kes platvormi kasutades tulu teenivad. Kuna digiplatvormidel tehtavad tehingud ja nendega seotud maksed registreeritakse elektrooniliselt, siis annab see hea võimaluse andmete kogumiseks.

Aruandlusreeglid suurendavad edaspidiselt märkimisväärselt platvormimajanduse läbipaistvust ning teevad põhimõtteliselt võimalikuks riikliku järelevalve teostamise platvormidel tegutsevate müüjate üle. Efektivsema riikliku järelevalve võimekusega kaasneb maksutulude suurenemine. (Rahandusministeerium, 2022, lk 41)

2.1. Uuringu metoodika ja valim

Lõputöö uuringu eesmärgiks on selgitada välja aruandvad platvormihaldurid, nende teadmised seoses aruandluskohustusega ja vajadus nende teadlikkuse tõstmiseks. Eesmärgi saavutamiseks on lõputöö autor valinud kombineeritud metoodika ehk kvalitatiivse ja kvantitatiivse metoodika. Creswell (2014, p. 32) ütleb, et kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete lähenemisviiside kombineerimise põhieeldus on terviklikum uurimistulemus. Samuti ütleb Creswell (2014, p. 43), et ühest metoodikast saadud andmed võivad olla aluseks teise metoodika rakendamisel.

Kvalitatiivset etappi võib kasutada sellise vahendi koostamiseks, mis kõige paremini sobib uuritavale valimile. (Creswell, 2014, p. 44) Kvalitatiivses uuringus kogutakse andmeid dokumendianalüüsi käigus, seejärel andmeid analüüsitakse ning tuvastatakse dokumente korduvalt läbivad mõtted. Peale analüüsi esitatakse ja arutatakse tulemuste kirjeldavat kokkuvõtet, kasutades viiteid kirjandusele, mille alusel uuring algelt läbi viidi. (Merriam, 2002, pp. 6-7) Kvalitatiivse uuringu tulemus oli sisendiks kvantitatiivsele uuringule.

Kvantitatiivse uuringu läbiviimiseks tegi lõputöö autor eelnevalt dokumendianalüüsi ja tuvastas tingimused, millele peavad aruandvad platvormihaldurid vastama ning mida aruandluskohustus hõlmab.

Kvantitatiivne uuring hõlmab endas erinevaid meetodeid, mis on seotud süstemaatilise sotsiaalsete nähtuste uurimisega, kasutades arvandmeid. Kvantitatiivse uuringu eesmärk on koguda arvandmeid, neid analüüsida ning teha järeldusi ja tuvastada trende. (Watson, 2015, p. 44) Kvantitatiivset uurimismeetodit kasutatakse lõputöös platvormihaldurilt saadud vastuste arvudesse panemiseks ning seejärel tulemuste põhjal trendi tuvastamiseks.

Kvalitatiivse andmekogumismeetodina kasutatakse töös dokumendianalüüsi. Cresswell (2014, p. 232) ütleb, et kvalitatiivne dokumendianalüüs kätkeb endas dokumentide või kirjalike allikate sisu ja struktuuri süstemaatilist uurimist ja hindamist. Dokumendianalüüsi puhul tuginetakse erinevatele allikatele. Dokumendianalüüsi eesmärk lõputöös on tuvastada olulisi mõisteid.

Kvalitatiivse uuringuosa uuringuobjektid on valitud eesmärgipäraselt. Eesmärgipärase valimi moodustamise põhjuseks on valimi sobitumine uurimistöö eesmärkidega, parandades seega uuringu täpsust ning andmete ja tulemuste usaldusväärsust (Campbell, *et al.*, 2020, p 653). Dokumendianalüüsiks on kasutatud materjale, mis on avalikult kättesaadavad. Alljärgnevas tabelis on väljatoodud dokumendid, mida kasutati.

Tabel 2. Dokumendianalüüsi algallikad (autori koostatud)

Kood	Väljastatud	Organisatsioon	Dokumendi pealkiri
D1	2021	EL nõukogu	DIREKTIIV (EL) 2021/514 (DAC7)
D2	2022	Rahandusministeerium	Maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri
D3	RT I, 29.12.2022, 28	Riigikogu	Maksualase teabevahetuse seadus

Kvalitatiivses uuringus tehti andmete analüüsimiseks kvalitatiivne sisuanalüüs. Kvalitatiivne sisuanalüüs on kasulik viis, et luua kontseptuaalseid raamistikke (Sofaer, 1999, p. 1104). Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab luua kvantitatiivse uuringu jaoks kindla raamistiku, millest lähtuda küsimustiku koostamisel ja platvormihaldurite valimisel.

Kvalitatiivse sisuanalüüsiga sooviti saada vastused järgmistele uurimisküsimustele:

- Millistele tingimustele peavad aruandev platvormihaldur ja platvorm vastama?
- Mida hõlmab platvormihaldurite aruandluskohustus?

Teise andmekogumismeetodina kasutas lõputöö autor ankeetküsitlust. Küsitlusuuring annab kvantitatiivse ehk numbrilise ülevaate uuritava populatsiooni trendidest, arvamustest ja hoiakutest (Creswell, 2014, p. 42). Jones jt (2013, p. 5) arvates on küsimustik väga kasulik uuringutööriist, mis võimaldab hõlpsalt hinnata suuri populatsioone ning vaatamata laialt levinud arusaamale, et küsitlust on lihtne läbi viia, siis sisukate tulemuste saamiseks vajab küsitlus põhjalikku planeerimist, aega ja pingutust. Kelley jt (2003, p. 261) ütlevad, et küsitlused sobivad hästi kirjeldavateks uuringuteks, aga neid võib kasutada ka näiteks mingi olukorra uurimiseks.

Ankeetküsitlusega uuritakse lõputöö raames, milline on hetkeolukord platvormihaldurite valmisoleku ja teadlikkuse kontekstis. Kuna ankeetküsitlusi saab korraga saata paljudele erinevatele platvormihalduritele, siis annab see hea ülevaate üldises vaates. Paari platvormihaldurit intervjuerides ei pruugi tulemused peegeldada tegelikku olukorda. Andres (2012, p. 3) nendib oma raamatus, et küsitlused on statistika tegemiseks väga hea vahend.

Kokku oli ankeetküsitluses 15 põhiküsimust, mis olid suletud vastustega ning 2 avatud vastustega küsimust, mis polnud kohustuslikud. Enamik küsimusi oli jah/ei vastustega. Suletud vastustega küsimused võimaldavad tulemusi hõlpsasti arvudesse üle kanda ning toovad trendid hästi esile. Kvantitatiivse uuringu puhul kasutatakse numbreid ja suletud küsimusi (Creswell, 2014, p. 32). Reja jt (2003, p. 159) ütlevad oma uuringus, et kinniste vastustega küsimused tagavad üldiselt suurema vastamise protsendi kui avatud vastustega küsimused. Suletud vastustega küsimused võimaldavad teha paremini ja täpsemalt statistikat, sest Reja jt (2003, p. 159) kohaselt on avatud küsimuste puhul vastused väga mitmekesised. Väga erinevaid vastuseid saades võib uurimustöö tegijal olla raske neid omavahel võrrelda ja statistikat teha. Lisaks viitavad tulemused sellele, et avatud küsimuste puhul on rohkem puuduvaid andmeid kui suletud küsimuste puhul (Reja, et al., p. 159).

Ankeetküsimustiku esimesed viis küsimust aitavad välja selgitada, kas platvormihaldurile laieneb aruandluskohustus Eestis. Teises küsimuste plokis olevad neli küsimust aitavad tuvastada platvormihalduri valmisolekut. Kolmandas küsimuste plokis olevat neli küsimust aitavad välja selgitada platvormihaldurite teadlikkust aruandluskohustuse kohta ning viimased kaks küsimust on platvormihaldurite arvamus kohustuse koormavuse ning

informatsiooni leidmise kohta. Küsimustikku oli võimalik täita anonüümselt, kuid jäetud oli võimalus ka platvormi nime sisestamiseks.

Küsitluse läbimõeldud kavandamine on kvantitatiivse uurimistöö üks olulisemaid aspekte, sest sellest sõltuvad uurimuse tulemused. Seetõttu viidi läbi pilootuuring. Esimene variant küsimustikust koostati tekstitöötlusprogrammis *Microsoft Word* ja saadeti juhendajale ning õppejõududele ülevaatamiseks. Saadud tagasiside põhjal koostati lõplik küsimustik. Reja jt (2003, p. 160) nendivad, et halvasti sõnastatud küsimused või kehv kujundus võivad vastajaid eemale peletada, mis väljendub väheses vastajate arvus. Ankeetküsimustiku lõplik variant koostati Sisekaitseakadeemia *Lime Survey* keskkonnas. Küsimustiku link saadeti 20-le esialgse tuvastamise põhjal sobivale platvormihaldurile, koos kaaskirjaga (vt lisa 2), 1. detsembril 2022. Küsimustik sulgus 21. detsembril 2022. Lisaks esialgsele kirjale saadeti vastajatele ka meeldetuletuskiri. Kokku vastas 11 platvormihaldurit.

Ankeetküsitluse valimiks oli eesmärgipärane valim. Sotsiaalteaduste uuringuid tehakse sageli teemade kohta, kus pole võimalik kasutada tõenäosusvalimi liike. Näiteks kodutute uurimisel pole võimalik teha kindlaks kõikide kodutute loendit, samuti pole tõenäoline, et koostatakse nimekiri kõikidest kodututest. (Babbie, 2013, p. 128) Mittetõenäosuslik valim ei püüa valida juhuslikku valimit huvipakkuvast populatsioonist. Selle asemel otsustatakse subjektiivselt, millised tunnused peavad valimil olema. (Battaglia, *et al.*, 2008, p. 523)

Platvormid leiti eesmärgipärase valimi alusel, mille tunnused tulenevad dokumendianalüüsist. Hetkel ei ole Eestis võimalik kindlaks teha kõiki platvormihaldureid, kes liigituvad aruandluskohustuse alla. Puudub register, kus platvormihaldurid end registreerima peavad. Kuna Eestis ei ole platvormidel registreerimise kohustust ning EMTAK koodidega aruandluskohustuslasi tuvastada on raske, siis pidi lõputöö autor leidma platvormid kasutades *Google* otsingumootorit. Platvormide leidmiseks kasutas lõputöö autor järgmisi termineid: „platvorm“ ja „tingimused“. Tulemuste seast valis lõputöö autor välja need platvormid, mis esialgse info põhjal vastasid kõikidele vajalikele tunnustele. Tunnused tulevad DAC7 direktiivist ja maksualase teabevahetuse seadusest. Kokku leidis lõputöö autor 20 platvormi, mis tundusid olevat aktiivsed. Ei ole võimalik kindlaks teha, kui palju on tegutsevaid platvorme tegelikkuses. Eesmärgipärase valimi puhul valitakse valimi tunnused uuringu eesmärke silmas pidades (Andrade, 2021, p. 87).

Lõputöö autor on küsitlusuuringu tulemuste kirjeldamiseks ja analüüsimiseks valinud kirjeldava statistika meetodi. Kirjeldav statistika on numbrilised protseduurid või graafilised tehnikad, mida kasutatakse antud valimi omaduste või tegurite organiseerimiseks ja kirjeldamiseks (Fisher & Marshall, 2009, p. 93). Lõputöös kasutatakse kirjeldava statistika analüüsimiseks sagedusjaotust ning tulemused esitatakse tulp- ja sektordiagrammidena. Kirjeldava statistika puhul kirjeldatakse populatsiooni tööriistade abil nagu sagedusjaotuse tabelid ja protsendid. (Kaliyadan & Kulkarni, 2019, p 83). Kuna enamik küsimusi on jah/ei vastustega, siis kasutatakse sagedusjaotust tulemuste analüüsimiseks. Üldiselt on küsimustik ülesehitatud nii, et eitava vastuse puhul puudub valmisolek või teadlikkus ning jaatava vastuse puhul on need olemas. Kui ankeetküsimustiku vastustes on sagedasemad eitavad vastused, siis võib järeldada, et valmisolek ja teadlikkus puuduvad ning vastupidisel juhul on need olemas. Küsimused, millel on rohkem kui kaks vastuse varianti, teisendatakse ümber nii, et valed vastused loevad kui eitavad.

2.2. Dokumendianalüüsi tulemused

Kvalitatiivse uuringu eesmärk on leida vastused uurimisküsimustele: „Millistele tingimustele peavad aruandev platvormihaldur ja platvorm vastama?“ ja „Mida hõlmab platvormihaldurite aruandluskohustus?“. Peale esmast materjalidega tutvumist moodustati analüüsi jaoks kuus kategooriat: **platvormi tingimused, platvormihalduri tunnused, aruandekohustusega hõlmatud tegevus, välistatud müüja, teabeandja Eestis, kogutavad andmed.** Dokumendianalüüsist tulenevalt on saadud koodid koondatud kategooriate alla (vt lisa 1).

Tulenevalt dokumendianalüüsist moodustati I kategooria „**Platvormi tingimused**“ alla 5 koodi (vt tabel 3).

Tabel 3. Platvormi tingimused (autori koostatud)

I Kategooria Platvormi tingimused
Kood 1 toimib läbi veebilehe ja/või mobiilirakenduse
Kood 2 võimaldab ühenduse kasutajate vahel
Kood 3 pakkujad peavad end registreerima
Kood 4 pakub makselahendust
Kood 5 tegeleb asjaomase tegevusega

D2 dokumendi kohaselt peavad platvormid aruandluskohustuse jaoks toimima läbi veebilehe ja/või mobiilirakenduse, mis edastab andmeid internetis (kood 1). D1 dokumendis öeldakse: „*tarkvara, mis võimaldab müüjatel olla ühenduses teiste kasutajatega aruandekohustusega*

hõlmatud tegevuse läbiviimiseks.“ See tähendab, et platvorm peab viima kasutajad omavahel kokku (kood 2). Platvormid, mis ei eelda pakkujatel kasutajaks registreerimist ja mis ei paku maksevahendust, ei liigitu DAC7 alusel platvormide alla, mille kohta kehtib aruandluskohustus. Sellisel juhul on platvormihalduril ka väga raske tehinguid jälgida ning arvestada, kui palju tulu on müüja teeninud, sest peale tehingu tegemist võtab pakkuja oma kuulutuse maha, aga tehingut kuskil ei kajasta. Oluline on see, et ühel või teisel viisil liigub raha läbi platvormi (kood 4). D2 dokumendis öeldakse: *„platvormihaldur on teadlik ostjate ja müüjate vahel liikuvatest rahavoogudest.*“ Sellisel juhul on platvormihalduril võimalik jälgida mitte ainult raha liikumist ühelt osapoolelt teisele, vaid veenduda ka nimetatud tehingu osapoolte identiteedis. D2 dokument: *„portaal või rakendus, mis ei vahenda ühtegi aruandekohustusega hõlmatud tegevust, ei ole „platvorm“ käesoleva eelnõu tähenduses, samuti ei ole seda haldav isik „platvormihaldur“.*“ See tähendab, et platvorm peab tegelema asjaomase tegevusega (kood 5).

Teise kategooria alla „**Platvormihalduri tunnused**“ moodustus 4 koodi (vt tabel 4).

Tabel 4. Platvormihalduri tunnused (autori koostatud)

II Kategooria Platvormihalduri tunnused
Kood 5 juriidiline isik või moodustus
Kood 6 sõlmib lepingu pakkujatega
Kood 7 osaleb aktiivselt tehingus
Kood 8 peakontor või juhtimine Eestis

Direktiivi (D1) kohaselt ei saa platvormihaldurid olla füüsilised isikud, st nad peavad olema juriidilised isikud või õiguslikud moodustised (kood 5). Platvormihaldur sõlmib pakkujatega lepingu (kood 6). Näiteks öeldakse D2 dokumendis: *„Platvormihalduril on müüjaga lepinguline õigussuhe, mille raames annab platvormihaldur müüjale ligipääsu platvormile või selle osale.*“ Tänu lepingule on võimalik halduril müüjaid ehk pakkujaid tuvastada. D1 dokumendis öeldakse: *„võimaldab müüjatel olla ühenduses teiste kasutajatega, et nad saaksid selliste kasutajate jaoks otse või kaudselt asjaomast tegevust läbi viia.*“ Ehk platvorm ja selle haldur osalevad aktiivselt tehingus, viies osapooled kokku (kood 7). Eestis aruandev platvormihaldur peab olema Eesti resident või juhtimine peab toimuma Eestis (kood 8). D2 dokument: *„Esmajoones tuleb vaadata seda, kas platvormihaldur on Eesti resident.*“

Kolmanda kategooria alla „**Aruandekohustusega hõlmatud tegevus**“ moodustus 4 koodi (vt tabel 5).

Tabel 5. Aruandekohustusega hõlmatud tegevus (autori koostatud)

III Kategooria Aruandekohustusega hõlmatud tegevus
Kood 9 kinnisasja või selle osa rendile/üürile andmine
Kood 10 isiklik teenus
Kood 11 materiaalse kauba müümine
Kood 12 transpordivahendi rendile andmine

Aruandekohustusega hõlmatud tegevus ehk asjaomane tegevus. Selle all mõeldakse platvormide ärimudeleid, millega aruandvad platvormid peavad tegelema. Direktiivist (D1) tulenevalt on asjaomasteks tegevusteks kinnisvara rent/üürile andmine, isiklik teenus ehk aja- või ülesandepõhise teenuse osutamine, materiaalse kauba võõrandamine ja transpordivahendi rendile andmine (koodid 9 – 12). D2 dokument: „*Kui müüja mõne eelnimetatud tegevusega tegeleb, siis on ta aruandlusreeglite kohaldamisalas, ehk kõikide eelduste täitumisel peab platvormihaldur tema kohta teavet koguma.*“ Aja- või ülesandepõhise teenuse osutamise ehk isikliku teenuse puhul pakuvad isikud, enamasti eraisikud, oma oskusi ja teadmisi. Näiteks võib tuua mööbli monteerimise, kus isikliku teenust pakkuv isik teeb seda raha eest. Transpordivahendi rendile andmine eeldab sõidukit ilma juhita. Nimekiri on ammendav ja kõik peale nende tegevuste ei liigitu kohustuse alla. D2 dokument: „*See tähendab, et kui müüja tegeleb näiteks vallasasjade rendile andmisega või raha laenamisega, siis ta ei ole eelnõu reguleerimisalas.*“

Neljanda kategooria alla „**Välistatud müüja**“ moodustus neli koodi (vt tabel 6).

Tabel 6. Välistatud müüja (autori koostatud)

IV Kategooria Välistatud müüja
Kood 13 valitsusüksus
Kood 14 äriühing, kelle aktsiaga kaubeldakse
Kood 15 juriidiline isik, kes osutab samal aadressil üle 2000 korra rendi- või üüriteenust
Kood 16 pakkuja, kes teeb vähem kui 30 tehingut ja tasu ei ületa 2000 eurot

D2 dokument ütleb: „*Müüjaks olemine eeldab seda, et ta viib platvormil läbi aruandekohustusega hõlmatud tegevust.*“ See tähendab, et kui pakkuja ei tegele asjaomase tegevusega, siis ta on välistatud müüja. Välistatud müüjal ei ole keelatud tegeleda pakkumisega platvormidel, vaid D2 dokumendi kohaselt on välistatud müüja: „*müüjad, kelle*

kohta teavet ei koguta ega esitata.“ Kõikide pakujate kohta, kes tegelevad platvormidel asjaomaste tegevustega, peab platvormihaldur esitama aruande. Dokumentianalüüsi käigus selgus, et on olemas ka vabastused (koodid 13 -16). Näiteks ei pea aruandlust esitama valitsusasutuse kohta (kood 13) või äriühingu, kelle aktsiatega kaubeldakse registreeritud väärtpaberiturul (kood 14). Samuti on vabastatud isikud need, kes müüvad kalendriaasta jooksul vähem kui 2000 euro väärtuses või teevad alla 30 tehingu.

Viienda kategooria alla „**Teabeandja Eestis**“ alla moodustus 5 koodi (vt tabel 7).

Tabel 7. Teabeandja (autori koostatud)

V Kategooria Teabeandja Eestis
Kood 17 tegeleb asjaomase tegevusega
Kood 18 Eesti resident
Kood 19 loodud Eesti seaduste alusel
Kood 20 juhtimiskoht on Eestis
Kood 21 püsiv tegevuskoht Eestis

MTVS (D3) kohaselt nimetatakse platvormihaldureid, kellel tekib Eestis kohustus edastada aruannet, nimetatakse teabeandjateks (koodid 17 – 21). Eestis on teabeandjaks platvormihaldur, kes on Eesti maksuresident või ta on loodud Eesti seaduste alusel või tema juhtimiskoht on Eestis või tema püsiv tegevuskoht on Eestis. Viimane tingimus kehtib enamasti liiduvälistele halduritele. D2 dokument: „*Kui platvormihalduril puuduvad kõik MTVS sätestatud tunnused, siis tegemist ei ole üldreeglina Eesti vaatest teabeandjaga, st platvormihalduriga, kes on kohustatud esitama teavet MTAle.*“

Kuuenda kategooria alla „**Kogutavad andmed**“ moodustus 8 koodi (vt tabel 8).

Tabel 8. Kogutavad andmed (autori koostatud)

VI Kategooria Kogutavad andmed
Kood 22 ees- ja perekonnanimi või ärinimi
Kood 23 peamine aadress
Kood 24 maksukohustuslasena registreerimise numbrid, puudumisel sünnikoht
Kood 25 käibemaksukohustuslase number, kui see on olemas
Kood 26 füüsiliste isikute sünnikuupäev
Kood 27 juriidiliste isikute äriregistri kood
Kood 28 olemasolul püsiv tegevuskoht
Kood 29 tasu

Direktiivi (D1) järgi peavad platvormihaldurid koguma pakkujaid tuvastada võimaldavaid andmeid (koodid 22 -28), sh ees- ja perekonnanimi või ärinimi, maksukohustuslasele väljastatud registreerimise numbrid ja aadress. Lisaks tuvastamist võimaldavatele andmetele peavad platvormihaldurid koguma teavet teenitud tasude kohta (kood 29). Tasu on summa, mille müüja saab endale jätta pärast rahaliste kohustuste täitmist platvormihalduri ees. Pakkuja on füüsiline või juriidiline isik, kes on platvormil registreeritud ja tegeleb asjaomase tegevusega ja kes saab selle tegevuse eest tasu (Rahandusministeerium, 2022, lk 17). Andmeid kogutakse nii füüsiliste kui ka juriidiliste isikute kohta.

2.3. Platvormihaldurite valmisolek

Ankeetküsitlusega uuritakse platvormihaldurilt nende teadlikkust kohustuse olemasolust üldiselt ning maksuteadlikkust tulenevalt nende teadmiste kohustuse nüanssidest. Kui platvormihaldurid on kursis erinevate kohustuse nüanssidega, siis saab neid pidada maksuteadlikuks ning võib eeldada, et nad täidavad kohustust nõuetekohaselt. Valmisolekut uuritakse samuti kahes võtmes. Kas platvormihalduritel on küsimusele vastamise hetkel valmisolek kohustuse täitmiseks ning milline on platvormihaldurite hoiak ja arvamus aruandluskohustusest. Kui platvormihaldurite tehniline valmisolek on olemas ja hoiak on positiivne, siis võib eeldada, et neil on ka valmisolek ja kuulekus kohustuse täitmiseks.

Platvormihaldurite tuvastamise ning valmisoleku ankeetküsitlus (vt lisa 2) saadeti 20-le aktiivsele ning eelnevalt lõputöö autori poolt eesmärgipäraselt välja valitud asjaomase tegevusega tegelevale platvormihaldurile. Platvormihaldurile laieneb aruandluskohustus, kui tema platvorm vastab kuuale eelnevalt tuvastatud kriteeriumile (vt lk 29). Küsimustikule vastas kokku 11 platvormihaldurit, kellest 10-le laieneb aruandluskohustus.

Esimene küsimus on lahtine (1. küsimus) ja sellele vastamine oli vabatahtlik. Küsimus uuris platvormihaldurilt platvormi nime kohta. Enamik platvormihaldureid soovis jääda anonüümseteks. Küsimusele vastas kolm platvormihaldurit. Teine lahtine ja vabatahtlik küsimus (11. küsimus), uuris platvormihaldurilt, kui palju nende platvormil umbes pakkujaid tegutseb. Sellele küsimusele vastas kaks platvormihaldurit. Selline vastuste hulk on üsna väike ja järeldusi teha ei võimalda. 2. kuni 6. küsimus on platvormide tuvastamiseks ja nende tulemusi eraldi välja ei tooda.

Järgnevalt on välja toodud ankeetküsimustiku **teadlikkuse ja valmisoleku** osa nelja küsimuse (küsimused 7 – 10, vt lisa 2) tulemused. Need küsimused on platvormihaldurite

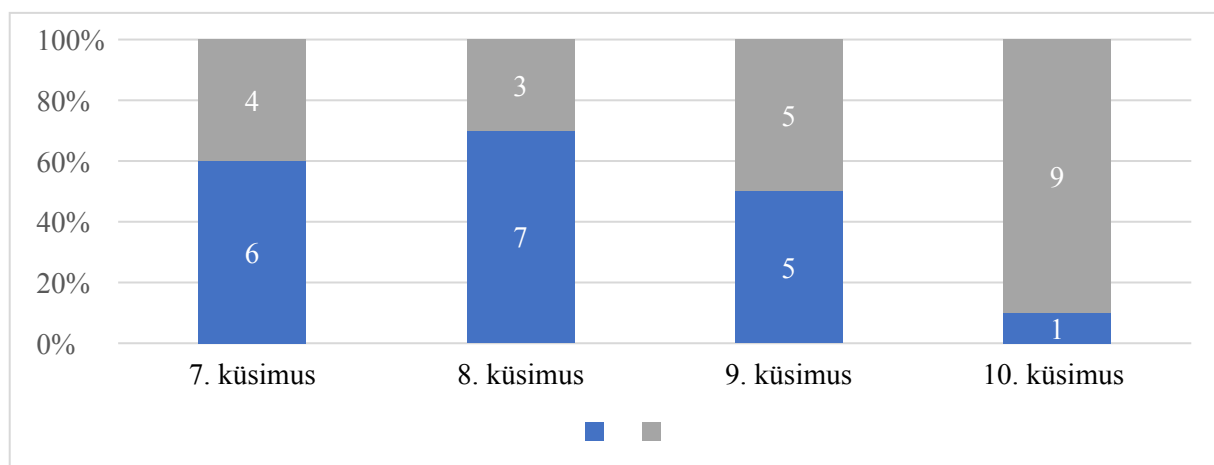
teadlikkuse tuvastamiseks ning uurimiseks, kas platvormihalduritel on juba mingi valmisolek andmete kogumiseks ja/või platvormihaldur juba kogub vajalikku informatsiooni.

Jooniselt 1 on näha, et **7. küsimusele**, mille sisuks oli uurida, kas platvormihaldurid on teadlikud uuest aruandluskohustusest, vastas 4 platvormihaldurit, et nad ei ole teadlikud ning 6 ehk veidi üle poolte vastas, et nad on teadlikud uuest aruandluskohustusest. See tähendab, et üle poolte küsimustikule vastanud platvormihalduritest on mingil ajahetkel uue kohustuse kohta kuulnud või on selle olemasolust teadlikud.

8. küsimusele, mille sisuks oli uurida platvormihaldurite valmisolekut platvormil tegutsevate isikute tulude arvestamiseks, on hea. 70% vastanutest ehk 7 platvormihaldurit on vastanud, et neil on valmisolek tulude arvestamiseks. Kui võrrelda seda tulemust eelmisega, siis on näha, et teadlikkus uuest kohustusest on väiksem kui valmisolek kohustuse täitmiseks.

9. küsimuse sisuks oli uurida, kas platvormihaldurid juba koguvad andmeid platvormidel teenitud tulude kohta. Vastustest selgub, et platvormil teenitud isikute tulude kohta koguvad andmeid juba pooled ehk 5 küsimustikule vastanud platvormihalduritest ning pooled küsimustikule vastanud platvormihalduritest ei kogu hetkel veel andmeid. Kui vaadata eelmist küsimust, siis valmisolek andmete kogumiseks on tegelikult olemas 70% protsendil vastanutel, aga hetkel veel kõik platvormihaldurid, kellel on valmisolek, seda ei kasuta.

10. küsimuse sisuks oli uurida, kas platvormihaldur juba edastab andmeid platvormil teenitud tulude kohta maksuhaldurile ehk Maksu- ja Tolliametile. Vastustest selgub, et ainult 10% vastanutest ehk 1 platvormihaldur edastab enne aruandluskohustust andmeid maksuhaldurile. Arvestades, et enne DAC7 direktiiviga loodud aruandluskohustust tegi Maksu- ja Tolliamet koostööd ainult kahe ettevõttega (*Bolt* ja *AirBnB*), siis selline vastus oli üsna oodatav.

Joonis 1. Platvormihaldurite teadlikkus ja valmisolek (autori koostatud)

Teadlikkuse ja valmisoleku osa kokkuvõtteks võib välja tuua, et veidi rohkem esines eitavaid vastuseid, mis on 52%. Tulemus saadi järgmise valemiga: kõik eitavad vastused / kõik vastused kokku ehk $21/40 = 52\%$. Jaatavaid vastuseid esines sellest tulenevalt 48%.

Järgnevalt on välja toodud nelja **aruandluskohustuse** kohta käiva küsimuse tulemused (küsimused 12 – 15, vt lisa 2). Nende küsimustega uuriti platvormihalduritelt, kui hästi nad on kursis erinevate aruandluskohustuse detailidega. Küsimustikku on pandud autori arvates tähtsamad punktid, näiteks, mis ajast peab andmeid koguma hakkama ja kelle kohta peab andmeid koguma. Andmete kogumise algus on juba 2023. aasta alguses. Küsimused, millel on rohkem kui kaks vastuse varianti, teisendatakse ümber nii, et valed vastused loevad mõlemad kui eitavad.

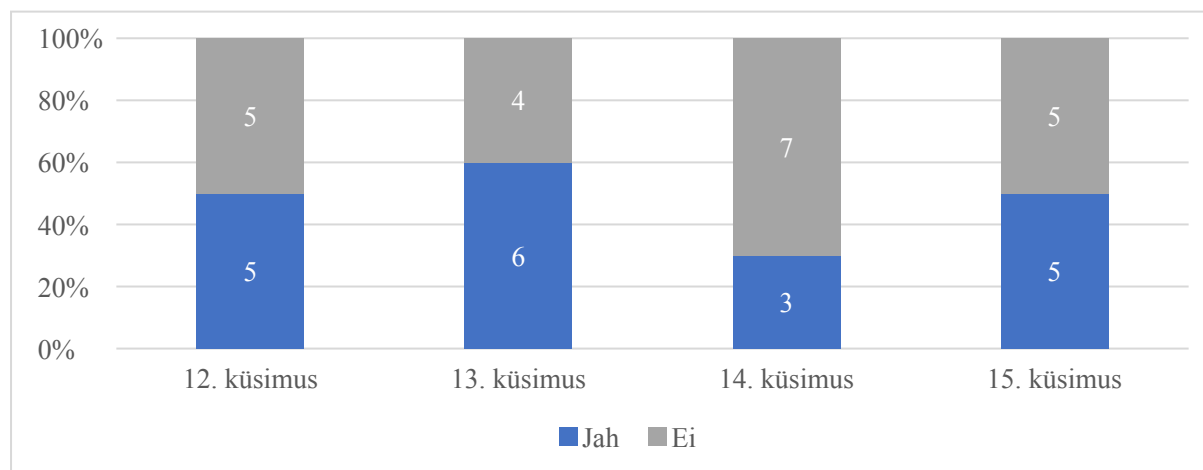
Jooniselt 2 on näha, et **12. küsimusele**, mis uuris platvormihaldurite käest, mis hetkest peab hakkama andmeid platvormil tegutsevate isikute kohta koguma, teadis 50% vastanutest ehk 5 platvormihaldurit, et platvormil tegutsevate isikute teenitud tulude kohta peab andmeid hakkama koguma alates 2023. aastast ning esitama peab alates 2024. aastast. Pooled platvormihaldurid ei ole siiski veel teadlikud, millal on õige aeg hakata andmeid koguma ning esitama maksuhaldurile.

13. küsimusele, mis uuris platvormihalduritelt, kelle kohta nad peavad esitama maksuhaldurile andmeid, vastas 60% ehk 6 platvormihaldurit, et maksuhaldurile tuleb esitada nii juriidilise kui ka füüsilise isiku ehk mõlema teenitud tulude kohta andmeid. See on ka korrektne vastus. 30% vastanutest arvas, et esitada tuleb ainult füüsiliste isikute andmed ning 10% vastanutest arvas, et esitada tuleb ainult juriidilise isiku kohta.

14. küsimusele, mille sisuks oli uurida, kas platvormihaldurid teavad, mis andmeid nad peavad esitama, vastas 7 platvormihaldurit ehk 70%, et nad tegelikult ei tea, mis andmeid nad peavad maksuhaldurile esitama. See on üsna suur hulk vastanutest ja selline olukord on problemaatiline, sest andmeid peab juba 2023. aasta algusest koguma, aga platvormihaldurid ei tea, milliseid andmeid koguma ja esitama peab.

15. küsimus uuris, kas platvormihaldurid teavad, millisele asjaomasele tegevusele rakendub 2000 euro vabastus. Vastustest selgub, et 5 ehk 50% platvormihalduritest on teadlikud, et isikute kohta, kes müüvad kaupsid alla 2000 euro väärtuses, ei pea esitama aruandlust. Selline protsent võib olla tingitud ka sellest, et Eestis on isiklike asjade müük vabastatud tulumaksust. Kõikide ülejäänud asjaomaste tegevuste kohta nagu kinnisvara rentimine/üürile

andmine, isiklik teenus ja transpordivahendi rendile andmine, peab esitama aruande alates esimesest eurost.

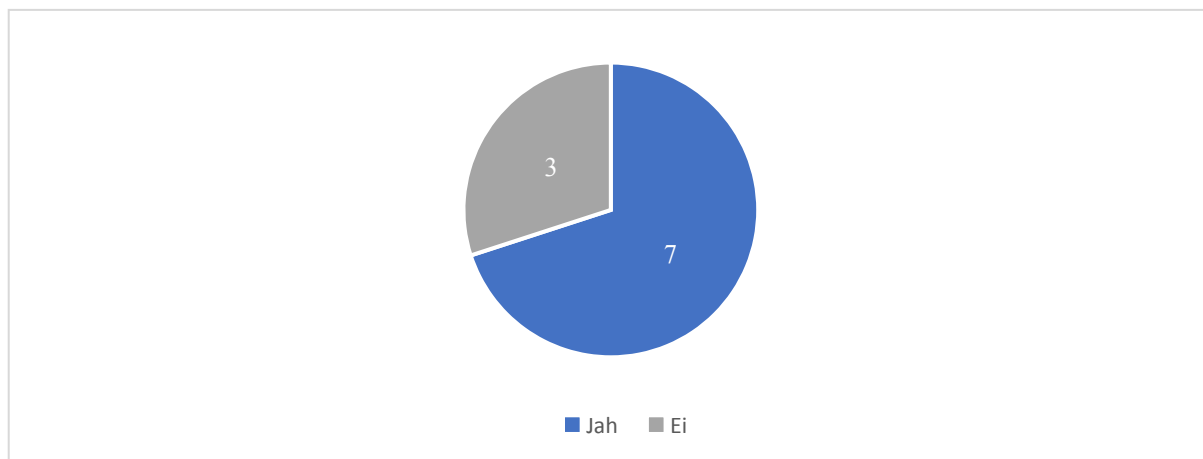
Joonis 2. Teadmised aruandluskohustuse kohta (autori koostatud)

Aruandluskohustuse osa kokkuvõtteks võib välja tuua, et samamoodi esines veidi rohkem eitavaid vastuseid, mis on 52%. Tulemus saadi järgmise valemiga: kõik eitavad vastused / kõik vastused kokku ehk $21/40 = 52\%$. Jaatavaid vastuseid esines sellest tulenevalt 48%. Üldiselt pooltel platvormihalduritel on teadmised olemas ning pooltel need puuduvad.

Järgnevalt on välja toodud kahe küsimuse tulemused **platvormihaldurite arvamuse** kohta (küsimused 16 – 17, vt lisa 2). Küsimuste eesmärk oli uurida platvormihaldurilt, kas aruandluskohustus on nende arvates koormav ning kuidas nad hindavad aruandluskohustuse kohta informatsiooni leidmise keerukust või lihtsust.

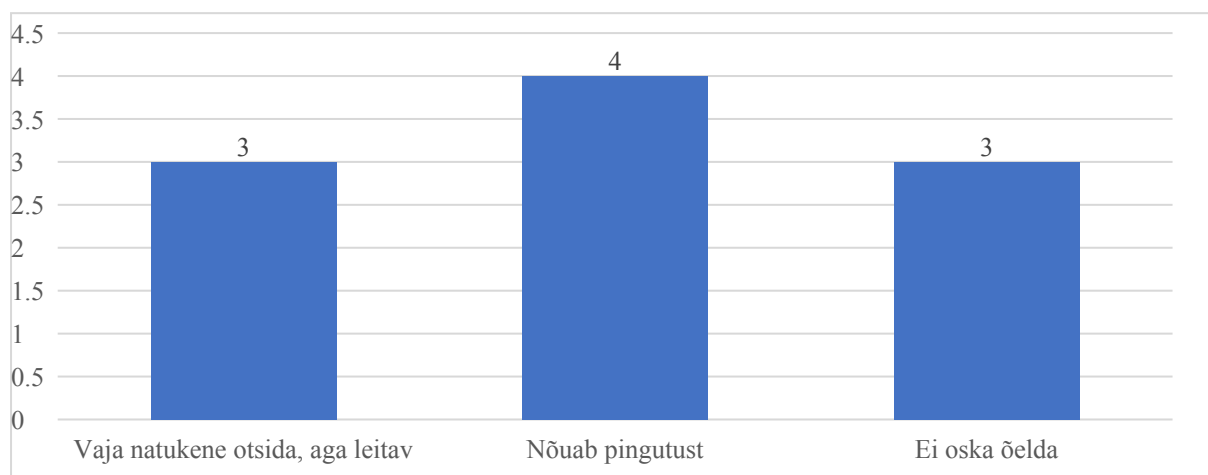
Jooniselt 3 nähtub **16. küsimuse** tulemus, mis uuris, kas platvormihaldurid peavad uut kohustust koormavaks või mitte. Vastustest selgub, et 70% platvormihalduritest peab uut aruandluskohustust koormavaks, olenemata sellest, et tegelikult peab juba 50% platvormihalduritest arvestust platvormil teenitud tulude kohta (vt joonis 1, küsimus 9). Kuna tänasel päeval on platvormid peaaegu täielikult vabade kätega jäetud ning nad ei allu regulatiivsele raamistikule ja platvormide omanikud kehtestavad reegleid, siis võib eeldada, et koormavaks peetakse maksuhaldurile andmete edastamise osa ja seda, et senise hetkeni ei ole nad pidanud eriti regulatsioonidele alluma. Kindlasti mõjutab koormavuse vastust ka teadmatus selle kohta, mis andmeid peab esitama (vt joonis 2, küsimus 14). Kui platvormihaldurid ei tea, mis andmeid nad peavad esitama, siis võib kohustus tunduda koormavam, sest nad eeldavad, et koguma ja esitama peab rohkem, kui tegelikult vaja on. Kuigi aruandluskohustuse puhul on kogutavad andmed üsna tavapärased (nimi, isikukood,

aadress, jne), siis teenitud tulude korrektsuse kontrollimine mitme tuhande isiku puhul võib osutuda alguses keeruliseks.

Joonis 3. Aruandluskohustuse koormavus (autori koostatud)

Jooniselt 4 on näha **17. küsimuse** tulemus, mis uuris platvormihalduritelt, kui keeruline on nende arvates informatsiooni leidmine uue kohustuse kohta. 3 platvormihaldurit ehk 30% leiab, et informatsiooni on vaja pisut otsida, aga see on leitav. 40% küsimustele vastanud platvormihalduritest arvab, et informatsiooni leidmine nõuab pingutust ning 30% vastanutest ei oska öelda, kas informatsiooni leida on keeruline või kerge. Arvestades, et 40% platvormihalduritest pole varasemalt aruandluskohustuse kohta kuulnud (vt joonis 1), siis 30% on üsna sarnases suurusjärgus ning loogiliselt seletatav.

Joonis 4. Aruandluskohustuse kohta informatsiooni leidmine (autori koostatud)

Kokkuvõtteks võib öelda, et platvormihaldurid peavad uut kohustust pigem koormavaks ning informatsiooni leidmine kohustuse kohta tundub pingutust nõudvat. Üldiselt tundub kõikide vastuste puhul, et umbes pooled küsimustikule vastanud platvormihalduritest on valmis aruandluskohustuseks.

2.4. Järeldused ja ettepanekud

Lõputöö uurimisprobleem on „Milline on platvormihaldurite teadlikkus ja valmisolek aruandluskohustuse täitmiseks?“. Uurimisprobleemi lahendamiseks on püstitatud neli uurimisküsimust. Selles alapeatükis esitatakse vastused kõikidele uurimisküsimustele, tuginedes uuringu tulemustele ning teoreetilisele osale. Lisaks tehakse alapeatükis ettepanek seoses nende tuvastamisega.

Tulenevalt dokumendianalüüsist leiti vastused kahele uurimisküsimusele, mis on aluseks kvantitatiivsele uuringule. Esimesele uurimisküsimusele „**Millistele tingimustele peavad aruandev platvormihaldur ja platvorm vastama?**“ leiti vastus eelkõige kategooriatest I, II, III ja V. Platvorm toimib läbi veebilehe ja/või mobiilirakenduse või toimib mõne muu rakenduse põhjal, mis edastab andmeid internetis (kood 1). Platvorm võimaldab pakkujatel olla ühenduses teiste kasutajatega, sh tarbijatega (kood 2). Platvormil tegutsevad pakkujad peavad end registreerima kasutajateks ja/või nendega sõlmitakse leping tehingu jaoks (kood 3). Platvorm vahendab või pakub makseteenust platvormi abiga tehtavate tehingute jaoks (kood 4). Platvormi peakontor või juhtimine toimub Eestis (kood 8). Platvorm tegeleb asjaomase tegevusega (kood 5).

Teisele uurimisküsimusele „**Mida hõlmab platvormihaldurite aruandluskohustus?**“ leiti vastus kategooriatest III, IV ja VI. Platvormihaldurid peavad hakkama koguma teavet platvormidel asjaomase tegevusega tulu teenivate isikute kohta (koodid 9 – 12). Asjaomased tegevused on kinnisvara rendile/üürile andmine, isiklik teenus, asjade müük või transpordivahendi rendile andmine. Kui isikud teenivad nende tegevustega tulu, siis peab platvormihaldur nad tuvastama, kogudes isikuid tuvastada võimaldavaid andmeid (koodid 22 – 28). Lisaks isikuandmetele on tähtis, et platvormihaldur edastaks ka platvormil teenitud tulu (Kood 29). Kui pakkuja on välistatud müüja, siis selle isiku kohta ei pea edastama aruannet (koodid 13 – 16). Maksualase teabevahetuse seadusest tulenevalt on Eestis aruandev platvorm teabeandja (koodid 17 – 21).

Kolmas uurimisküsimus „**Kuidas platvormihaldurid mõistavad aruandekohustuse täitmist?**“ on püstitatud, et uurida platvormihaldurite teadlikkust kohustuse olemasolust ja maksuteadlikkust ehk teadmisi kohustuse sisust. Kui platvormihalduritel on teadlikkus olemas, siis tulenevalt teooriast on neil ka parem valmisolek kohustuse täitmiseks (käesolev töö, lk 21). Teadlikkuse ja valmisoleku ning aruandluskohustuse osa küsimuste tulemused on samad ehk 52% vastanutest vastas esitatud küsimustele eitavalt või valesti. See tähendab, et

umbes pooltel platvormihalduritel pole piisavaid teadmisi ja valmisolekut. 4 platvormihaldurit 10st vastas, et neil puudub teadmine kohustuse olemasolust. Kuna Eestis ei ole tegelikult väga palju platvormihaldureid, kes oleksid siin aruandluskohustuslased, siis 4 platvormihaldurit 10-st on üsna suur arv. Arvestades, et andmeid peab koguma juba 2023. aasta algusest ning küsitlus viidi läbi 2022. aasta detsembris, siis võiks see arv olla väiksem.

Kindlasti peegeldab platvormihaldurite teadlikkuse tulemusi ka asjaolu, et 70% vastanutest peab kohustuse kohta käiva teabe otsimist keeruliseks. Kui siia lisada ka asjaolu, et 40% vastanutest polnud küsitluse hetkel kuulnud kohustusest, siis on mõistetav, et teadlikkus ja seeläbi ka valmisolek on puudulikud.

Kuigi platvormihaldurite teadmised kohustuse kohta võiksid olla paremad, siis tehniline valmisolek kohustuse täitmiseks on hea. Võib eeldada, et see valmisolek tuleneb platvormide kui digitaalsel kujul olevate süsteemide ülesehitusest. Hetkeseisuga edastab Maksu- ja Tolliametile andmeid ainult üks platvormihaldur ja teooriast selgub, et umbes 80% isikutest ei deklareeri vabatahtlikult platvormil teenitud tulu (käesolev töö, lk 17). Selle põhjal võib eeldada, et aruandluskohustus vähendab platvormimajandusest tulevat varimajandust (käesolev töö, lk 16 – 17).

Neljas uurimisküsimus **„Milline on platvormihaldurite suhtumine aruandluskohustusse?“** on eelkõige maksukuulekuse ja seeläbi valmisoleku tuvastamiseks, sest tulenevalt teooriast (käesolev töö, lk 21) on need kaks tihedalt seotud. Maksukuulekas maksumaksja täidab oma maksukohustusi vabatahtlikult ja korrektselt (käesolev töö, lk 21). Senini on platvormid ning nende haldurid vabalt tegutsenud ja õigusraamistikule nad eriti ei allu (käesolev töö, lk 19). See tähendab, et iga uus regulatsioon või kohustus, mis neid puudutab, mõjub neile koormavalt ja seda näitavad ka tulemused. Platvormihaldurid on valinud kategooriad, kus osalejatel on vähem kohustusi ning õigusi (käesolev töö, lk 19). Olukord, kus platvormihaldurid kategoriseerivad platvormil tegutsevaid osapooli oma nägemise järgi, ei ole jätkusuutlik (käesolev töö, lk 19). Arvestades, et 70% peab uut kohustust koormavaks võib aruandluskohustuse puhul tekkida probleeme maksukuulekuse ja valmisolekuga aruandluskohustuse täitmiseks. Nii kõrget protsenti võib seostada ka maksuteadlikkuse tasemega, sest teooria kohaselt mõjutab maksukuulekust maksuteadlikkuse tase (käesolev töö, lk 21). Kuna kolmanda uurimisküsimuse tulemuste põhjal puudub umbes pooltel halduritel piisav teadlikkus kohustusest, võivad nad pidada seda koormavamaks, kui see tegelikult on.

Lõputöö eesmärgiks oli selgitada välja aruandvad platvormihaldurid ja nende teadmised seoses aruandluskohustusega ning vajadus teadlikkuse tõstmiseks. Tulenevalt ankeetküsitluse vastustest võib öelda, et umbes pooltel vastanutest on teadlikkus ja valmisolek olemas ning vajadus platvormihaldurite teadlikkuse tõstmiseks on olemas.

Tuginedes lõputöö teoreetilisele osale ja uuringu tulemustele, tehakse **üks ettepanek**:

1. Platvormidele tuleks luua register, mis aitaks tuvastada platvorme, kes liigituvad aruandluskohustuse alla.

Täna ei ole Eestis registrit, kus platvormihaldurid end registreerima peavad. Lisaks sellele ei aita ka EMTAK kuidagi nende tuvastamisele kaasa, sest platvormid tegutsevad erinevates majandussektorites. Aruandluskohustus ei oma oodatavat mõju, kui maksuhalduril pole korralikku ülevaadet platvormidest, kes peaksid aru andma. Register võib olla ka ainult maksuhalduri juures, nagu soodusnimekirjas olevad MTÜ-d. Käesoleva lõputöö tegemisel koostatud platvormihaldurite tuvastamise viis küsimust võivad olla abiks registri loomisel või üldse aruandvate platvormide tuvastamisel (vt lisa 2, küsimused 2 - 6).

Küsimus „**Kas Teie platvorm toimib läbi veebilehe ja/või läbi mobiilirakenduse või toimib mõne muu rakenduse põhjal, mis edastab andmeid internetis?**“ aitab välja selgitada, kas platvorm toimib internetis ning võimaldab reaajas andmeid kasutajate vahel edastada.

Küsimus „**Kas Teie platvorm võimaldab pakkujatel olla ühenduses teiste kasutajatega sh tarbijatega?**“ aitab tuvastada, kas platvorm osaleb aktiivselt tehingus ning viib just pakkujad ja tarbijad omavahel kokku. Kui kasutajaid omavahel kokku ei viida, siis platvorm ei tegele vahendamisega.

Küsimus „**Kas pakkujad peavad Teie platvormil end registreerima kasutajateks ja/või sõlmitakse nendega leping tehingu jaoks?**“ on tähtis, et tuvastada platvormil tegutsevaid pakkujaid. See annab eelduse nende tulude korrektseks edastamiseks maksuhaldurile.

Küsimus „**Kas Teie platvorm vahendab või pakub makseteenust platvormi abiga tehtavate tehingute jaoks?**“ aitab välja selgitada, kas platvormihalduril on võimalik jälgida rahasid, mis liiguvad tehingute käigus.

Küsimus „**Kas Teie platvormi peakontor asub Eestis?**“ on tähtis, et selgitada välja kas platvormihaldur on aruandluskohustuslane ehk teabeandja Eestis.

KOKKUVÕTE

Platvormimajandus kui innovatsioon on loonud inimestele uued võimalused tulu teenimiseks, aga sellega kaasneb mingil määral ka varimajandust, sest kõik inimesed ei deklareeri alati oma teenitud tulusid. Maksualase koostöö direktiivi, mis reguleerib liikmesriikide vahelist infovahetust, seitsmes täiendus ehk DAC7, paneb platvormihalduritele peale kohustuse deklareerida kõigi platvormil tegutsevate pakkujate teenitud tulud. Kuna tehingud toimuvad digitaalselt ja need registreeritakse süsteemides, loob see maksuhaldurile hea võimaluse tehingute jälgimiseks. Sellest tulenevalt püstitati lõputöö uurimisprobleemina küsimus: „Milline on platvormihaldurite teadlikkus ja valmisolek aruandluskohustuse täitmiseks?“ Lõputöö eesmärgiks on selgitada välja aruandvad platvormihaldurid, nende teadmised seoses aruandluskohustusega ja vajadus teadlikkuse tõstmiseks.

Lõputöö autor viis töö eesmärgi saavutamiseks ning küsimustele ja ülesannetele lahenduse leidmiseks läbi kombineeritud kvalitatiivse ja kvantitatiivse uurimismeetodi. Kvalitatiivses uuringus kasutati andmekogumismeetodina dokumendianalüüsi, mille valimiks oli eesmärgipärane valim. Tulemuste analüüsiks kasutati kvalitatiivses uuringuosas sisuanalüüsi ning kvalitatiivse uuringu tulemusel loodi küsimustik kvantitatiivse uuringu tarbeks. Kvantitatiivses uuringus kasutati andmekogumismeetodina suletud vastustega ankeetküsimustikku. Valimiks oli eesmärgipärane valim ja valimi tunnused saadi kvalitatiivse uuringuga. Tulemuste analüüsiks kasutati kirjeldavat statistikat, täpsemalt sagedusjaotust.

Kvalitatiivsest uuringust selgus, et platvorm ja selle haldur peavad vastama viiele tunnusele. Platvorm peab toimima internetis andmeid edastaval veebilehel või rakendusel. Platvorm ja selle haldur osalevad aktiivselt tehingus ehk nad viivad kokku pakkujad ja tarbijad ning vahendavad tehinguid. Samuti eeldab pakkuja tegutsemine platvormil eelnevat registreerimist, et pakkujat oleks võimalik tuvastada. Selleks, et platvormihalduril oleks võimalik mõistliku pingutusega teha kindlaks pakkujate teenitud tulu, peab platvorm pakkuma makselahendust. Eestis on aruandev platvormihaldur teabeandja ning see eeldab, et juriidiline keha on asutatud Eesti seaduste alusel või toimub platvormi juhtimine Eestist. Lisaks platvormi ja selle halduri tunnustele selgus kvalitatiivsest uuringust kohustuse sisu. Platvormihaldur peab hakkama edastama teavet pakkujate kohta, kes tegelevad platvormidel asjaomaste tegevuste ehk aruandekohustusega hõlmatud tegevustega. Tegevused on kinnisasja rendile/üürile andmine, isiklik teenus, materiaalse kauba müük ja

transpordivahendi rendile andmine. See loetelu on lõplik ning muud tegevused aruandekohustuse alla ei käi. Aruandluskohustus eeldab ka pakkujaid tuvastamist võimaldavate andmete kogumist ning teenitud tulu arvestamist.

Kvantitatiivse uuringu küsimustik saadeti välja 2022. aasta detsembris. Küsimustik saadeti 20-le platvormihaldurile, kellest 50% ehk 10 vastas. Tulenevalt küsimustikust selgus, et umbes pooled platvormihaldurid polnud veel detsembris 2022 valmis täitma aruandluskohustust. Umbes pooltel platvormihalduritel puudusid vajalikud teadmised aruandluskohustusest ehk neil puudus maksuteadlikkus selles vallas. Umbes pooltel platvormihalduritel puudus valmisolek kohustuse täitmiseks, ehk neil puudusid tehnilised võimalused ja ka teadmised. 70% vastajatest arvas, et uus aruandluskohustus on koormav ning 70% vastajatest arvas, et informatsiooni leidmine vajab aega või on keeruline. Eelnevalt tulenevalt ja arvestades, et andmeid pidi hakkama koguma 2023. aasta algusest võib eeldada, et platvormihaldurite maksukuulekus ehk teabe korrektne esitamine võib alguses olla halb, aga ei pruugi.

Lõputöös tehti üks ettepanek platvormihaldurite aruandluskohustuse paremaks toimimiseks. Platvormidele tuleks kehtestada registreerimiskohustus, sest see aitaks tuvastada platvorme, mis liigituvad aruandluskohustuse alla.

Uurimistööga ei saadud teada kõikide platvormihaldurite valmisolekut ja teadlikkust, sest platvormihaldureid tuvastada on keeruline ning osad platvormihaldurid ei vastanud küsimustikule. Lõputöö eesmärk saada aimu platvormihaldurite valmisoleku kohta siiski saavutati, sest vastajaid oli piisavalt, et domineeriv trend tuleks esile.

Lõputöös keskenduti eelkõige platvormimajanduse olemusele ning aruandluskohustuse vajaduse väljaselgitamisele ja platvormihaldurite valmisolekule. Tulevikus võiks teha uuringu, mis keskenduks aruandluskohustusest tuleneva maksulaekumise paranemisele või uurida, kuidas aruandluskohustus on mõjutanud platvormidel tegutsevate pakkujate arvu.

SUMMARY

The title of the thesis is "Readiness of Platform Operators for Reporting Obligations". The aim of the thesis is to identify reporting platform operators, their knowledge of reporting obligations and the need for awareness raising. "Platform Operators" as defined in the DAC7 Directive and in the Tax Information Exchange Act. The thesis is about the platform economy and the enforcement of reporting obligations.

The platform economy as an innovation has created new opportunities for people to earn income, but it also brings with it a degree of shadow economy, because not everyone always declares the income they earn. The Seventh Supplementary Directive to the Directive on the exchange of information between Member States, known as the DAC7, imposes an obligation on platform operators to declare the income earned by all providers operating on a platform. As transactions are digital and recorded in the systems, this creates a good opportunity for the tax authorities to monitor transactions.

The first part of the thesis opens up the nature of the platform economy and outlines the need for reporting obligations for platform operators. In the second part of the thesis, a qualitative documentary analysis was carried out to define the terms and conditions that platforms and operators have to meet and to examine the core content of reporting obligations. In addition a quantitative survey was conducted to identify the awareness and preparedness of platform operators (see Annex 1). The results are reported in the second part of the thesis.

The research did not reveal the readiness and awareness of all platform operators, as it is sometimes difficult to identify them and some platform operators did not respond to the questionnaire. However, the objective of the thesis to gain an insight into the readiness of platform managers was achieved to some extent, as there were enough respondents to reveal a trend.

Based on the theory and the results of the study, the author of the thesis made one recommendation to improve the reporting obligations of platform operators. A register for platforms should be created to help to identify platforms that fall under the reporting obligation.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Amuso, V., Poletti, G. & Montibello, D., 2019. The digital economy: Opportunities and challenges. *Global Policy*, 11(1), pp. 124–127.
- Andrade, C., 2021. The Inconvenient Truth About Convenience and Purposive Samples. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 43(1), pp. 86–88.
- Andres, L., 2012. *Designing and doing survey research*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Arcidiacono, D., Gandini, A. & Pais, I., 2018. Sharing what? The ‘sharing economy’ in the sociological debate. *The Sociological Review*, 66(2), pp.275-288.
- Arenguseire keskus, 2021. *Tulevikukindel maksustruktuur. Stsenaariumid aastani 2035*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://arenguseire.ee/wp-content/uploads/2021/11/2021_tulevikukindel-maksustruktuur_raport_veeb.pdf [Kasutatud 16.01.2023].
- Babbie, E.R., 2013. *The practice of social research*. 13. Edition. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Battaglia, M., Sampling, N. & Lavrakas, P.J., 2008. *Encyclopedia of survey research methods*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Baumol, W.J. 1977. Say’s (at Least) Eight Laws, or What Say and James Mill May Really Have Meant. *Economica*, 44(174), pp. 145–161.
- Campbell, S., Greenwood, M., Prior, S., Shearer, T., Walkem, K., Young, S., Bywaters, D. & Walker, K., 2020. Purposive sampling: complex or simple? Research case examples. *Journal of research in Nursing*, 25(8), pp. 652–661.
- Check, J. & Schutt, R.K., 2011. *Research methods in education*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Coca, D.-A. & Nistor, A., 2021. Digital Shadow Economy – Literature Review. *LUMEN Proceedings*, 17, pp. 121–130.
- Codagnone, C. & Martens, B., 2016. *Scoping the Sharing Economy: Origins, Definitions, Impact and Regulatory Issues*. Institute for Prospective Technological Studies Digital

Economy Working Paper, No. 2016/01, Seville: European Commission, Joint Research Centre.

Cohen, M. & Sundararajan, A., 2017. Self-regulation and innovation in the peer-to-peer sharing economy. *University of Chicago Law Review Online*, 82(1), pp. 116–133.

Creswell, J.W., 2014. *Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. 4. Edition. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.

Diaz-Granados, J., 2022. Potential Legal Categories in the Sharing Economy's Platform Operator-User-Provider Model: A Taxonomic and Positive Approach—Part 1. *Jurimetrics Journal*, 62(2), pp. 197–224.

Džaniašvili, G., 2018. *Jagamismajanduse maksustamine. Magistritöö*. Tallinn: Tartu Ülikool Õigusteaduskond.

ERR, 2020. Maksuameti kunagine otsus vabastab jagamismajanduse tööjõumaksude tasumisest. *ERR*, [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.err.ee/1033497/maksuameti-kunagine-otsus-vabastab-jagamismajanduse-toojoumaksude-tasumisest> [Kasutatud 13.10.2022].

Euroopa Komisjon, 2016. Euroopa jagamismajanduse tegevuskava. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0356> [Kasutatud 19.11.2022].

Euroopa Komisjon, 2021. *Proposal for a directive on improving working conditions in platform work*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14450-2021-INIT/en/pdf> [Kasutatud 26.01.2023].

Euroopa Komisjon, 2021. *Questions and answers: Improving working conditions in platform work*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_6606 [Kasutatud 16.10.2022].

Euroopa Nõukogu, 2021. *Millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta*. Direktiiv. 22.03.2021, 2021/514/EL.

Euroopa Nõukogu, 2022. Platvormitööd käsitlevad ELi normid. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/platform-work-eu/> [Kasutatud 27.11.2022].

- Euroopa Parlament, 2016. *Sharing economy: They come in like a wrecking ball*. [Võrgumaterjal] Leitav: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/581956/EPRS_ATA\(2016\)581956_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/581956/EPRS_ATA(2016)581956_EN.pdf) [Kasutatud 16.10.2022].
- Fabo, B., Karanovic, J. & Dukova, K., 2017. In search of an adequate European policy response to the platform economy. *Transfer: European Review of Labour and Research*, 23(2), pp. 163-175.
- Fisher, M.J. & Marshall, A.P., 2009. Understanding descriptive statistics. *Australian critical care*, 22(2), pp. 93–97.
- Forgacs, G. & Dimanche, F., 2016. Revenue challenges for hotels in the sharing economy: facing the Airbnb menace. *Journal of Revenue and Pricing Management*, 15(6), pp. 509–515.
- Gaspareniene, L., Remeikiene, R. & Navickas, V., 2016. The concept of digital shadow economy: consumer's attitude. *Procedia Economics and Finance*, 39, pp. 502–509.
- Hall, J. V. & Krueger, A. B., 2018. An analysis of the labor market for Uber's driver-partners in the United States. *ILR Review*, 71(3), pp. 705–732.
- Hoang, L., Blank, G. & Quan-Haase, A., 2020. The winners and the losers of the platform economy: Who participates?. *Information, Communication & Society*, 23(5), pp. 681-700.
- Huberg, M., 2022. Kullerteenuste müstiline maailm. *MaksuMaksja*, [Võrgumaterjal] Leitav: <https://maksumaksjad.ee/maksu-uudised/toidukullerite-maksustamisest> [Kasutatud 27.01.2023].
- Jones, T.L., Baxter, M.A.J. & Khanduja, V., 2013. A quick guide to survey research. *The Annals of The Royal College of Surgeons of England*, 95(1), pp. 5–7.
- Kaliyadan, F. & Kulkarni, V., 2019. Types of variables, descriptive statistics, and sample size. *Indian dermatology online journal*, 10(1), pp. 82–86.
- Kalk, K., 2019. *Korterite lühiajalise väljajüürimise mõju majutusteenuste turule. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- Karanović, J., Berends, H. & Engel, Y., 2021. Regulated dependence: Platform workers' responses to new forms of organizing. *Journal of Management Studies*, 58(4), pp. 1070-1106.

- Kaushal, L.A., 2018. The Sharing Economy and Sustainability: a Case Study of India. *Valahian Journal of Economic Studies*, 9(2), pp. 7–16.
- Kelley, K., Clark, B., Brown, V. & Sitzia, J., 2003. Good practice in the conduct and reporting of survey research. *International Journal for Quality in health care*, 15(3), pp. 261–266.
- Kirchler, E., Hoelzl, E. & Wahl, I., 2008. Enforced versus voluntary tax compliance: The “slippery slope” framework. *Journal of Economic psychology*, 29(2), pp. 210-225.
- Kässi, O. and Lehdonvirta, V., 2018. Online labour index: Measuring the online gig economy for policy and research. *Technological forecasting and social change*, 137, pp. 241–248.
- Lee, K.W., Kim, H.B., Kim, H.S. & Lee, D.S., 2010. The determinants of factors in FIT guests' perception of hotel location. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 17(1), pp. 167–174.
- Lim, W.M., 2020. The sharing economy: A marketing perspective. *Australasian Marketing Journal*, 28(3), pp. 4–13.
- Lippert, O. & Walker, M., (eds.) 1997. *The underground economy: global evidence of its size and impact*. Vancouver: The Fraser Institute.
- Maksu- ja Tolliamet, 2022. *Ettevõtluskonto*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.emta.ee/eraklient/maksud-ja-tasumine/maksustatavad-tulud/ettevotluskonto> [Kasutatud 27.01.2023].
- Maksualase teabevahetuse seadus* (2015) RT I, 29.12.2022, 28.
- Mazareanu, E., 2019. Value of the global sharing economy, 2014–2025. *Statista*, [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.statista.com/statistics/830986/value-of-the-global-sharing-economy/> [Kasutatud 13.10.2022].
- Mateescu, A. & Nguyen, A., 2019. Algorithmic management in the workplace. *Data & Society*, 8, pp. 1-15.
- Merriam, S.B., 2002. Introduction to qualitative research. *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*, 1(1), pp.1-17.
- Nie, C., Zheng, Z.E. & Sarkar, S., 2022. Competing with the Sharing Economy: Incumbents' Reaction on Review Manipulation. *MIS Quarterly*, 46(3), pp. 1573–1602.

Nurkhin, A., Novanty, I., Muhsin, M. & Sumiadji, S., 2018. The influence of tax understanding, tax awareness and tax amnesty toward taxpayer compliance. *Jurnal Keuangan Dan Perbankan*, 22(2), pp. 240-255.

OECD, 2020. *Model Rules for Reporting by Platform Operators with respect to Sellers in the Sharing and Gig Economy*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/model-rules-for-reporting-by-platform-operators-with-respect-to-sellers-in-the-sharing-and-gig-economy.pdf> [Kasutatud 13.10.2022].

Pruul, K., 2018. Maksuamet platvormidel tulu teenijaid taga ei aja. *Äripäev*, [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.aripaev.ee/uudised/2018/12/05/maksuamet-platvormidel-tulu-teenijaid-eraldi-otsimas-kai> [Kasutatud 13.10.2022].

Rahandusministeerium, 2022. *Maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.koda.ee/sites/default/files/content-type/content/2022-07/DAC7%20seletuskiri.pdf> [Kasutatud 13.10.2022].

Ranchordás, S., 2015. Does sharing mean caring: Regulating innovation in the sharing. *The Minnesota Journal of Law, Science & Technology*, 16(1), pp. 413–475.

Reja, U., Manfreda, K.L., Hlebec, V. & Vehovar, V., 2003. Open-ended vs. close-ended questions in web questionnaires. *Developments in applied statistics*, 19(1), pp. 159–177.

Riigiportaal, 2020. *Põhitegevusala valimine*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.eesti.ee/et/ettevotlus/ettevotte-loomine/pohitegevusala-valimine> [Kasutatud 16.01.2023].

Salu, M., 2022. Bolt skeemitab kulleriäris maksudega. *Postimees*, [Võrgumaterjal] Leitav: <https://majandus.postimees.ee/7553880/bolt-skeemitab-kulleriaris-maksudega> [Kasutatud 13.10.2022].

Sandmo, A., 2005. The theory of tax evasion: A retrospective view. *National tax journal*, 58(4), pp. 643–663.

Schneider, F. & Enste, D.H., 2000. Shadow economies: Size, causes, and consequences. *Journal of economic literature*, 38(1), pp. 77–114.

Schneider, F., 2008. The shadow economy in Germany: a blessing or a curse for the official economy? *Economic Analysis and Policy*, 38(1), pp. 89-111.

Schor, J., 2016. Debating the sharing economy. *Journal of self-governance and management economics*, 4(3), pp. 7–22.

Sibul, S., 2018. *Jagamismajanduse regulatsiooni rakenduslikud probleemid transpordi valdkonna näitel. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Sisekaitseakadeemia.

Slee, T., 2017. *What's yours is mine: Against the sharing economy*. New York: Or Books.

Sofaer, S., 1999. Qualitative methods: what are they and why use them? *Health services research*, 34(5), pp. 1101-1118.

Somekh, B. & Lewin, C., 2005. *Research methods in the social sciences*. London: SAGE publications.

Stockemer, D., 2019. *Quantitative methods for the social sciences a practical introduction with examples in SPSS and Stata*. Gewerbestrasse: Springer Nature Switzerland AG.

Sutherland, W. & Jarrahi, M.H., 2018. The sharing economy and digital platforms: A review and research agenda. *International Journal of Information Management*, 43, pp. 328–341.

Zanaria, Y. & Lestari, A.A., 2020. The Influence of Tax Comprehension, Tax Awareness and Tax Sanctions Toward Tax Obedience of SME's. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 436, pp. 916-92.

Zervas, G., Proserpio, D., & Byers, J. W., 2017. The Rise of the Sharing Economy: Estimating the Impact of Airbnb on the Hotel Industry. *Journal of Marketing Research*, 54(5). 687–705.

Zhang, S., Lee, D., Singh, P. & Mukhopadhyay, T., 2022. Demand interactions in sharing economies: Evidence from a natural experiment involving airbnb and uber/lyft. *Journal of Marketing Research*, 59(2), pp. 374–391.

Tanzi, V., 1999. Uses and abuses of estimates of the underground economy. *The economic journal*, 109(456), pp. 338-347.

Tehnopolis Group, 2016. Jagamismajanduse põhimõtete rakendamise Eesti majandus- ja õigusruumis: lõpparuanne. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.digar.ee/id/nlib-digar:308015> [Kasutatud 19.11.2022].

Watson, R., 2015. Quantitative research. *Nursing standard*, 29(31). pp. 44-48.

Weber, R., 2015. The Effect of Tax Code Complexity on Entrepreneurship. *Journal of Private Enterprise*, 30(2), pp. 83-102.

Virrit, R., 2017. *Ettevõtluse mõiste tõlgendamine jagamismajanduses. Lõputöö*. Tallinn: *Äriseadustik* (1995) RT I, 30.11.2022, 7.

Lisa 1. Kvalitatiivse uuringu kodeerimine

I Kategooria **Platvormi tingimused**

Kood 1 toimib läbi veebilehe ja/või mobiilirakenduse

Kood 2 võimaldab ühenduse kasutajate vahel

Kood 3 pakkujad peavad end registreerima

Kood 4 pakub makselahendust

Kood 5 tegeleb asjaomase tegevusega

II Kategooria **Platvormihalduri tunnused**

Kood 5 juriidiline isik või moodustis

Kood 6 sõlmib lepingu pakkujatega

Kood 7 osaleb aktiivselt tehingus

Kood 8 peakontor või juhtimine Eestis

III Kategooria **Aruandluskohustuse hõlmatud tegevus**

Kood 9 kinnisasja või selle osa rendile/üürile andmine

Kood 10 isiklik teenus

Kood 11 materiaalse kauba müümine

Kood 12 transpordivahendi rendile andmine

IV Kategooria **Väljastatud müüja**

Kood 13 valitsusüksus

Kood 14 äriühing, kelle aktsiatega kaubeldakse

Kood 15 juriidiline isik, kes osutab samal aadressil üle 2000 korra rendi- või üüriteenust

Kood 16 pakkuja, kes teeb vähem kui 30 tehingut ja tasu ei ületa 2000 eurot

V Kategooria **Teabeandja Eestis**

Kood 17 tegeleb asjaomase tegevusega

Kood 18 Eesti resident

Kood 19 loodud Eesti seaduste alusel

Kood 20 juhtimiskoht on Eestis

Kood 21 püsiv tegevuskoht Eestis

VI Kategooria **Kogutavad andmed**

Kood 22 ees- ja perekonnanimi või ärinimi

Kood 23 peamine aadress

Kood 24 maksukohustuslasena registreerimise numbrid, puudumisel sünnikoht

Kood 25 käibemaksukohustuslase number, kui see on olemas

Kood 26 füüsiliste isikute sünnikuupäev

Kood 27 juriidiliste isikute äriregistri kood

Kood 28 olemasolul püsiv tegevuskoht

Kood 29 tasu

Lisa 2. Platvormihaldurite küsimustik

Sissejuhatus

Tere, olen Janno Madis Paalberg ja õpin Sisekaitseakadeemias. Kirjutan lõputööd platvormihaldurite aruandluskohustuse teemal. Palun, et leiaksite selle aja ja vastaksite 17-nele küsimusele. Enamik neist on jah/ei. Küsimustiku täitmine võtab ajaliselt umbes kümme minutit.

Euroopa Liidu uue direktiivi 2021/514 (DAC7) kohaselt peavad teatud tingimustele vastavate platvormide haldurid maksuhaldurile (Maksu- ja Tolliametile) edastama platvormil tegutsevate teenusepakkujate/müüjate teenitud tulude kohta andmeid.

Küsimustik on ka Teile kasulik, sest peale vastamist saab Teile selgemaks, kas Teie platvormile laieneb aruandluskohustus või mitte. Platvormihalduril on kohustus koguda teenusepakkujatel/müüjatel asjakohast teavet ning esitada see teave maksuhaldurile.

Sissejuhatavad küsimused

1. Mis on Teie platvormi nimi?

- Lahtine küsimus. (Vabatahtlik)

2. Kas Teie platvorm toimib läbi veebilehe ja/või läbi mobiilirakenduse või toimib mõne muu rakenduse põhjal, mis edastab andmeid internetis?

- Jah
- Ei

3. Kas Teie platvorm võimaldab pakkujatel olla ühenduses teiste kasutajatega sh tarbijatega?

- Jah
- Ei

4. Kas pakkujad peavad Teie platvormil end registreerima kasutajateks ja/või sõlmitakse nendega leping tehingu jaoks?

- Jah
- Ei

5. Kas Teie platvorm vahendab või pakub makseteenust platvormi abiga tehtavate tehingute jaoks?

- Jah
- Ei

6. Kas Teie platvormi peakontor asub Eestis?

- Jah
- Ei

Teadlikkus ja valmisolek

7. Kas Teie platvormihaldurina olete teadlik uuest aruandluskohustusest?

- Jah
- Ei

8. Kas Teil platvormihaldurina on valmisolek platvormil tegutsevate pakkujate teenitud tulude arvestamiseks?

- Jah
- Ei

9. Kas Teie platvormihaldurina juba kogute andmeid platvormil tegutsevate pakkujate teenitud tulude kohta?

- Jah
- Ei

10. Kas Teie platvormihaldurina juba edastate maksuhaldurile andmeid platvormil tegutsevate pakkujate teenitud tulude kohta?

- Jah
- Ei

11. Kui palju pakkujaid Teie platvormil umbes tegutseb?

- Siia on võimalik number kirjutada. Lahtine küsimus.

Aruandluskohustus

12. Mis aastast peab hakkama andmeid koguma pakkujate teenitud tulu kohta ning mis aastal peab esimest korda maksuhaldurile aruande esitama?

- 2023. aastast peab hakkama koguma ja 2024. aastast peab esitama
- 2024. aastast peab hakkama koguma ja 2025. aastast peab esitama
- 2023. aastast peab hakkama jooksvalt koguma ja esitama

13. Kelle kohta peab platvormihaldur andmeid maksuametile esitama?

- Füüsiliste isikute
- Juriidiliste isikute
- Mõlema

14. Kas Teie platvormihaldurina teate, mis andmeid peab pakkujate kohta koguma seoses aruandluskohustusega?

- Jah
- Ei

15. Aruandlust ei pea esitama isiku kohta, kes pole teeninud üle 2000 euro...

- Kaupade müügiga
- Isikliku/tööjõu teenusega
- Kinnisvara üürimisega

Platvormihaldurite arvamus

16. Kas aruandluskohustus on Teie arvates platvormihalduritele koormav?

- Jah
- Ei

17. Kuidas hindate aruandluskohustuse kohta informatsiooni leidmist?

- Kergesti kättesaadav
- Vaja natukene otsida, aga leitav
- Nõuab pingutust

- Ei oska öelda

Peale küsimustikule vastamist kuvatav tekst

Tänan, et leidsite selle aja ja vastasite küsimustele!

Kui Te vastasite esimesele viiele küsimusele jaatavalt, siis tekib Teil tõenäoliselt Eestis aruandluskohustus. Kõige kindlama vastuse saamiseks on mõistlik pöörduda maksuhalduri poole. Teavet platvormil tegutsevate teenusepakkujate/müüjate kohta peab koguma hakkama alates 1. jaanuar 2023 ning esimest korda esitama 2024 jaanuaris. Rohkem informatsiooni leiab Euroopa Liidu direktiivist 2021/514.

Esimesed viis küsimust:

Kas Teie platvorm toimib läbi veebilehe ja/või läbi mobiilirakenduse või toimib mõne muu rakenduse põhjal, mis edastab andmeid internetis?

Kas Teie platvorm võimaldab pakkujalatel olla ühenduses teiste kasutajatega, sh tarbijatega?

Kas pakkujad peavad Teie platvormil end registreerima kasutajateks ja/või sõlmitakse nendega leping tehingu jaoks?

Kas Teie platvorm vahendab või pakub makseteenust platvormil vahendatavate tehingute jaoks?

Kas Teie platvormi peakontor asub Eestis?

Lisa 3. Platvormihaldurite nimekiri

Tabel. Nimekiri platvormidest, kellele saadeti ankeetküsimustik vastamiseks.

1	Bolt Operations OÜ	Isiklik teenus
2	Duuabl OÜ	Isiklik teenus
3	Fudy OÜ	Isiklik teenus
4	Hugo OÜ	Isiklik teenus
5	Like a Local OÜ	Isiklik teenus
6	Mentornaut OÜ	Isiklik teenus
7	Wisestly OÜ	Isiklik teenus
8	Naabrid/MTÜ Istok	Isiklik teenus
9	Forus Taxi OÜ	Isiklik teenus
10	Caremate OÜ	Isiklik teenus
11	Fudler OÜ	Kaupade müük
12	Stebby OÜ	Kaupade müük
13	Wolt Eesti OÜ	Kaupade müük
14	Yaga OÜ	Kaupade müük
15	Snabb/Barking OÜ	Kinnisvara rent/üür
16	Eleport OÜ	Kinnisvara rent/üür
17	EstRent Cottages OÜ	Kinnisvara rent/üür
18	Rendin OÜ	Kinnisvara rent/üür
19	Autolevi OÜ	Sõiduvahendi rent
20	TransConnector	Isiklik teenus